

BUITEN

13^e JAARGANG N°. 13

ZATERDAG 29 MAART 1919.

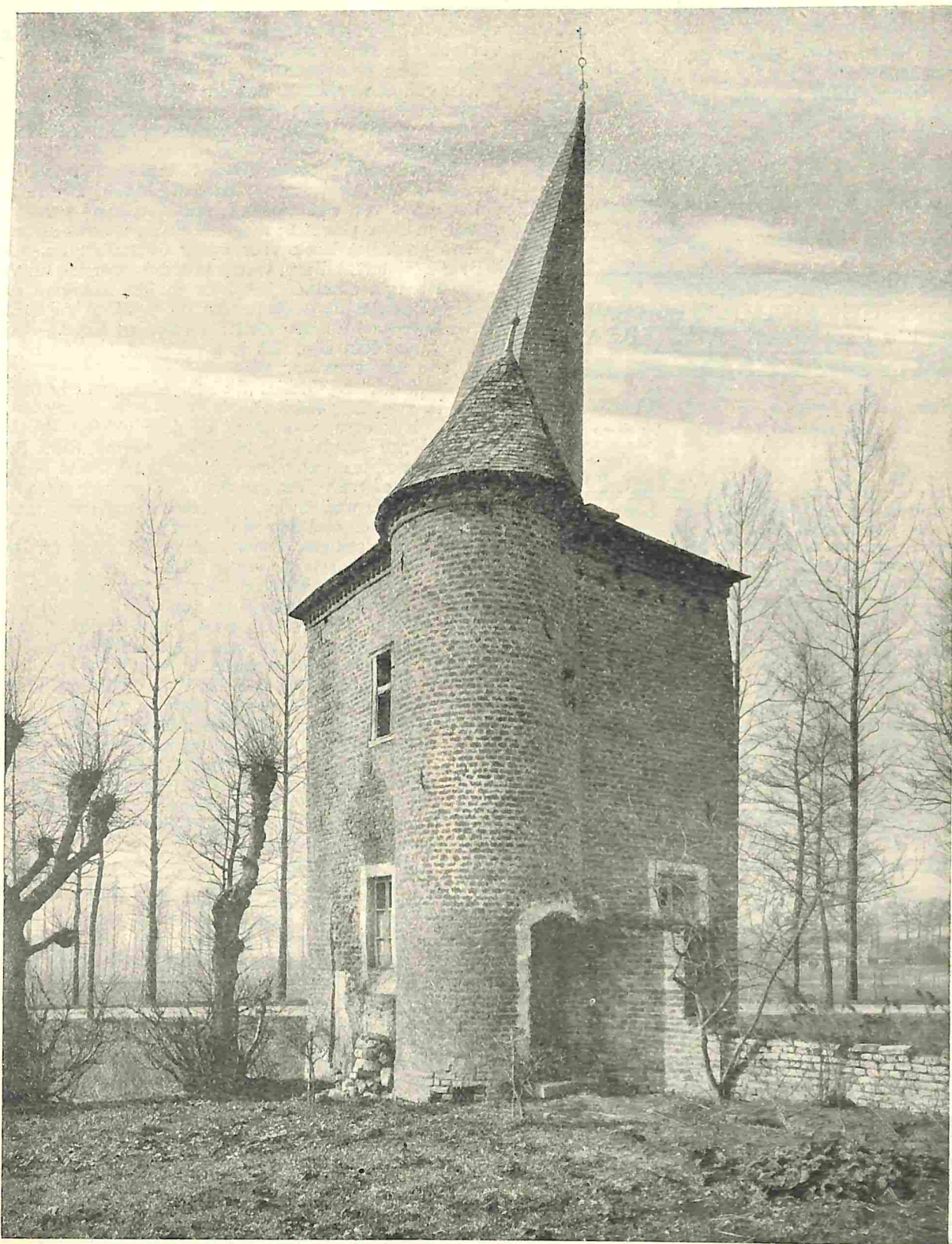

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL TE HOENSBROEK (ZUID-LIMBURG). DE MUURHOEKTOREN.

SCHANS.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

BROEDERSCHAP (12), DOOR JOHN GALSWORTHY	BLZ. 146
HET MEEZENLIED, DOOR G.	" 147
HET KASTEEL TE HOENSBROEK, DOOR C. VAN OORT, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 145, 148—152
HET LIED VAN DEN WIND (GEDICHT), DOOR TONY DE RIDDER	BLZ. 149
AGNITA ELEONORA VAN DREUT, DOOR E. VAN LIDTH DE JEUDE	" 149
IETS OVER DE ZEEUWSCHE DIALECTEN, DOOR C. CHR. DROOGENDIJK	" 150
EEN GORILLA-JACHT	" 151
DE PLANNEN DER VEREENIGING „HOFWIJCK”, DOOR A. L., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 153—155
DE PELSJAGERS, DOOR HULBERT FOOTNER (29)	BLZ. 154
OP WEG NAAR DE KERK, ILLUSTRATIE	" 156
VAN POESJES EN KONIJNTJES	" 156

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Aan onze abonné's.

Een boek dat vóór den oorlog voor een daalder kon worden verkocht, kan tegenwoordig niet voor het dubbele worden gemaakt (Westminster Gazette).

Toen in November l.l. de oorlog eindigde en de wapenstilstand gesloten werd, meenden wij dat de aanmaakkosten van ons blad zouden dalen. Helaas, het tegenovergestelde is het geval. Zoudens algemeen bekend is, stegen in de laatste weken de loonen opnieuw, maar ook de prijzen der materialen. Het papier b.v. waarop het blad thans gedrukt wordt, kost per jaargang belangrijk meer dan wij aan abonnementsgeld ontvingen. En toch is dit papier slechts „Ersatz”. Het eigenlijke kunst-drukpapier, waarop de illustraties zoo mooi uitkomen, is tot heden niet te krijgen. Wij kunnen echter aankondigen dat dit over eenige weken weer in ons bezit kan zijn, maar, de helft duurder dan dit „Ersatz”, dat reeds 5 maal zoo duur is als het kunst-drukpapier dat wij vóór den oorlog gebruikten!

Wij moeten daarom onzen abonné's vragen ons blad door deze crisis heen te helpen en het goed te keuren, dat wij een crisis-toeslag van 25 pCt. op den abonnementsprijs leggen. Dat is slechts 5 cent per week. Wij zijn daarmee volstrekt niet geheel geholpen, maar hebben ons dan nog heel wat kosten te getroosten om dit mooie blad in het leven te houden, tot de tijden weer eenigszins normaal worden, wat naar wij hopen voor het einde van dit jaar wel het geval zal zijn.

De uitgevers,
SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL.

BROEDERSCHAP

(12) DOOR JOHN GALSWORTHY.

Uit het Engelsch vertaald door Leny Grondel—Chotzen.

„VINDT je ook niet,” zei ze, „dat het in elk geval beter zou zijn als ze niet meer hier kwam?”
„Het is ijsbeerde door de kamer.
„Het is haar eenige vaste bezigheid, het eenige werk, dat haar moreel niet in gevaar brengt. Het stelt haar in staat zelfstandig te zijn en het geeft haar veel meer voldoening dan poseeren. Ik wil er geen aandeel in hebben, dat dit werk haar wordt afgenomen.”

Cecilia had hem nog nooit zoo ontroerd gezien. Zou het mogelijk zijn, dat hij niet de onberispelijk zachtzinnige man was, waarvoor zij hem altijd had aangezien maar in zich iets van het dierlijke had, dat Cecilia in zekeren zin bewonderde? Deze onzekerheid maakte de zaak nog veel ingewikkelder.

„Ja maar Hilary,” zeide zij tenslotte, „weet je wel zeker, wie dat meisje is. Ik meen, ben je er wel van overtuigd, dat ze waard is geholpen te worden?”

„Ik begrijp je niet.”

„Ik meen,” mompelde Cecilia, „dat we niets van haar verleden afweten.”

Toen ze aan de wijze, waarop hij zijn wenkbrauwen samentrok, zag, dat zij een onderwerp aanroerde, waarover hij tot dusver klaarblijkelijk nooit had nagedacht, ging ze vol moed door: „Waar

zijn haar vrienden en waar en wat is haar familie? Ik meen, dat ze wel het een en ander achter den rug kan hebben?”

Hilary trok zich geheel in zichzelf terug.
„Je kunt toch moeilijk van mij verwachten,” antwoordde hij, „dat ik daarover met haar uitweid.”

Deze woorden gaven Cecilia het gevoel alsof zij iets belachelijks had gezegd.

„Ja,” viel ze een weinig scherp uit, „als dat nu het resultaat van onze armenzorg is, zie ik er ook het nut niet van in.”

Deze uitbarsting lokte geen antwoord bij Hilary uit. Cecilia voelde zich nog onrustiger dan te voren. Dit alles was zoo verward, zoo onnatuurlijk! Met die woeste, boosaardige Hughs en die dwalende schim van Bianca leek het gevaar haast Italiaansch. Dat een man uit de volksklasse, als Hughs, door hartstocht gekweld kon worden, was nog nooit bij haar opgekomen. Ze dacht aan de achterbuurt, waarnaar ze vanuit haar slaapkamervenster had gekeken. Was het denkbaar, dat passie in die leelijke straten kon opbloeien! De menschen, die daar woonden, die arme, neergetrapte, Cecilia, hadden reeds genoege strijd om het bestaan te redden. O, Cecilia, wist daar alles van! Hun leven bleef altijd onzeker. Ze waren wel beklagenswaard. Kon iemand die zoo'n vreeselijk leven leidde, nog tijd en kracht vinden voor zoo'n sombere vertooring! Het was werkelijk ongelooflijk!

Plotseling bemerkte ze, dat Hilary sprak:

„Ik geloof werkelijk, dat die man een gevaarlijk sujet is.”

Nu ze hoorde, dat haar vrees werd bevestigd, voelde Cecilia plotseling, dat zij haar plicht had vervuld. Ze was zoo ver gegaan als zij gaan kon.

„Ik wil niets meer met hen te maken hebben,” zei ze. „Ik heb mijn best voor juffrouw Hughs gedaan. Nu is het uit. Ik heb het adres van een naaister, die even goed werkt en heel blij zal zijn in haar plaats te mogen komen, en een ander meisje kan net zoo goed het boek voor vader overschrijven. Als je naar mijn raad luistert, Hilary, tracht je niet langer die lui voort te helpen.”

Hilary's glimlach liet haar in het onzekere en ergerde haar. Had ze slechts geweten, dat dit dezelfde glimlach was, die haar zuster en hem van elkaar verwijderd hield.

„Het kan zijn, dat je gelijk hebt,” zeide hij en haalde licht zijn schouders op.

„Best,” zei Cecilia. „Ik heb gedaan, wat ik doen kan. Nu moet ik weg. Dag Hilary.”

Nog even, voordat zij de deur uitging, draaide zij zich om. Hilary stond bij de buste van Socrates. Het deed Cecilia pijn, dat zij hem zoo verward aan zijn lot moest overlaten, maar weer had zij een visioen van Bianca, die in haar eigen huis rondwaalde en iets tragisch in haar spottende onbewogenheid met zich om-droeg en snel liep zij de deur uit.

Een stem naast haar zeide: „Wel, mevrouw Dallison, hoe gaat het met u? Is uw zuster thuis?”

Cecilia ontdekte mijnheer Purcey voor haar.

Een gevoel alsof zij zoo juist een huis had verlaten, dat door ziekte en door het ongeluk wordt vervolgd, maakte dat Cecilia niet anders dan fluisterend kon antwoorden:

„Ik meen dat zij uit is.”

„Zoo, dan heb ik pech,” zei mijnheer Purcey. Zijn gezicht was zoo rood en vierkant als men zich slechts bij menschenmogelijkheid een gezicht denken kan. „Ik hoopte nog wel, dat mijnheer en mevrouw Dallison een ritje met me zouden willen maken. Zij moet een beetje getraind worden.” Mijnheer Purcey legde zijn hand op de flanken van zijn hijgende auto. „Kent u deze Al Damyer, mevrouw Dallison? Het is de beste auto, die u hebben kunt. Het zijn werkelijk fijne karretjes. Ik wou, dat u er eens de proef mee wilde nemen.”

De Al Damyer, die een geur van de fijnste benzine verbreedde, hijgde en beefde, als bewust van den lof van haar meester. Cecilia bekeek de auto.

„Ja,” zei ze bewonderend, „het is werkelijk een prachtige auto.”

„Kom,” zei mijnheer Purcey, „doet u mij het plezier en rijdt u mee. Ik ben er van overtuigd, dat u het prettig zult vinden.”

Een beetje wroeging, een weinig nieuwsgierigheid, een plotselinge afkeer van alle moeite, die zij had moeten nemen en de booze gedachten en weifelingen waaronder zij had geleden, bewerkten gezamenlijk, dat Cecilia mijnheer Purcey vriendelijk aankeek. Voor zij het wist, had zij al in de Al Damyer plaats genomen. De auto trilde, liet twee keer een zacht geluid hooren, verbreide een sterke lucht en weg gleden zij. Mijnheer Purcey zeide: „Dat is werkelijk alleraardigst van u.”

Een brievenbesteller, een hond, een bakkerskar, die allen met den grootsten spoed voorthaastten, schenen stil te staan. Cecilia voelde hoe de wind langs haar wangen streek. Vroolijk lachte ze.

„Ik geloof, dat u me nog heelemaal naar huis moet brengen, zoo heerlijk is het!”

Mijnheer Purcey legde even zijn hand op de elleboog van zijn chauffeur.

„Om het park heen,” zei hij. „Laat de auto het er ook eens van nemen.”

De Al Damyer uitte een schellen kreet. Cecilia, die behagelijk in de zachte kussens achterover leunde, keek vragend mijnheer Purcey aan. Om haar lippen speelde een verwonderd, droomerig glimlachje.

„Wat doe ik toch?,” dacht ze. „Het is werkelijk aardig zooals hij me binnen loodste. En het is dol!”

Hier was geen Hughs, geen schildersmodel. Het heele boosaardige leven verdween op den achtergrond. Hier was niets dan de wind, die haar wangen verkoelde en de Al Damyer, die onder haar trilde en beefde.

„Dit is mijn grootste uitspanning,” zei mijnheer Purcey. „Het geneest mijn zenuwen.”

„Zenuwen?” mompelde Cecilia. „Hebt u daar last van?”

Mijnheer Purcey glimlachte. Wanneer hij dat deed, vormden zijn wangen twee harde, roode bollen, zijn keurige, nette snor stak wijd uit en veel kleine rimpeltjes vertoonden hun net rondom zijn oogen.

„Dat zou ik gelooven!” zeide hij. „Het allerminste brengt me van streek. Het gezicht van een hongerig kind of zoo iets kan ik niet verdragen.”

Een vreemde bewondering groeide in Cecilia's gemoed voor dezen man. Waarom konden zij en Thyme en Hilary en alle menschen, die zij kende en met wie zij omging, niet zijn zooals deze man, zoo gezond en sterk, zoo onaangedaan door onaangename gevoelens, zoo onwetend omtrent het „sociale geweten,” zoo tevreden?

Alsof ze jaloersch op die goede meening over haar meester was, stopte de Al Damyer plotseling uit eigen beweging.

„Hallo, wat is dat?” riep mijnheer Purcey uit. „Nee, mevrouw Dallison, blijft u zitten. Het is dadelijk weer in orde.”

„Ik moet hier in elk geval toch uit,” zei Cecilia. „Dag mijnheer Purcey, ik dank u wel voor het ritje. Het was heerlijk!”

Van den drempel van een winkel deur keek ze nog eens om. Mijnheer Purcey stond gebukt naast zijn auto, een en al aandacht voor zijn Al Damyer.

HOOFDSTUK IX.

HILARY OP SLUIPJACHT.

De zede leer van Hilary geleek weinig op die van de millioenen Purceys van deze wereld, die als vanzelf sprekend aannemen, dat het hen in deze wereld en de volgende goed moet gaan. Ook had zij weinig van de moraal en zede leer van de aristocratie, die hoewel voor een klein gedeelte meer verfinjd, toch, wat de groote massa betreft, kalm van haar sterke positie in het leven gebruik maakt om aan het levensprincipe van mijnheer Purcey toe te voegen, dat een ander kan stikken. In de oogen van de groote meerderheid was Hilary ongetwijfeld een verdorven en ongeloovig mensch. In werkelijkheid kwamen zijn moraal en geloof echter overeen met die van zijn specialen kring, de ontwikkelde klasse of wel „de profs, artistieke wezens en vooruitstrevende menschen en wat daar nog bijhoort,” zooals mijnheer Purcey deze kaste beschreef. Dit was een gezelschap van lieden, die zich in fantasieën verloren, met denkbeelden smeten.

Wanneer men hem had gevraagd om de geloofsleer van hem en zijn vrienden onder woorden te brengen, zou hij dat waarschijnlijk aldus hebben gedaan:

„Ik verwerp alle kerkelijke dogma's en ga nooit naar de kerk. Ik heb geen bepaalde gedachten over een toekomstig leven en wensch die ook niet te hebben. Evenwel tracht ik zooveel mogelijk mij met het mij omringende één te gevoelen daar ik begrijp, dat ik werkelijk gelukkig zou zijn wanneer ik me één wist met de wereld, waarin ik leef. Ik vind het dwaas aan gevoel en verstand geen waarde te hechten. Wat mijn gevoel en begrip mij niet kan uitleggen, moet volgens mij zijn zooals het is, want als iemand van alles de reden zou weten, zou hij het Heelal zelf moeten zijn. Ik geloof niet, dat de kuischheid een deugd op zichzelf is. Volgens mij is deze reinheid alleen goed voor zoover zij de gezondheid in stand houdt en het geluk van de menschheid bevordert. Ik geloof niet, dat het huwelijk het recht van eigendom verleent en ik haat alle menschen, die over zulke vragen twisten. Mijn geest verzet zich tegen het nadeel, dat mijn buurman geschiedt indien dit redelijkerwijs verhinderd had kunnen worden. Ik vind, dat het erger is een schandaal te herhalen of lasterpraatjes rond te strooien dan de aanleiding tot het feit zelve te zijn. Indien ik in den geest iemand veroordeel, voel ik, dat ik me aan een moreelen misstap heb schuldig gemaakt. Ik verafschuw aanmatiging en schaam me voor zelfoverschatting. Luidruchtigheid van elken aard verafschuw ik. Waarschijnlijk ben ik te veel tot ontkenning van alles geneigd. Kletspraatjes vervelen me gruwelijk maar ik zal gaarne tot laat in den nacht over een ethisch of psychologisch geval redetwisten. Ik vind het in de hoogste mate stuitend als iemand van de zwakke zijde van een ander partij trekt. Ik wensch als fatsoenlijk mensch te leven maar ik kan mijzelf werkelijk niet te veel al serieus nemen.”

Ofschoon hij tot het eind toe tegenover Cecilia beleefd was gebleven, was hij toch in werkelijkheid boos en groeide zijn ergernis met elke minuut; hij was boos op zichzelf, boos op Cecilia en op dien Hughs. Hij leed onder die ergernis zooals alleen zij kunnen lijden, die niet aan den ruwen kant van het leven gewend zijn.

Teruggetrokken als Hilary leefde, werd hem slechts zelden de gelegenheid voor een openlijk bewijs van ridderlijkheid geschonken. Zijn levensbelangen bewogen zich op zoo'n heel ander terrein en de ridderlijkheid, die hem kenmerkte, was van negativen aard. Nu hij plotseling het geval Hughs voor zich zag, van den man, die zijn vrouw sloeg en als een slaafsche hond de voetstappen van een hulpeloos meisje volgde, maakte deze zaak diepen indruk op hem.

Toen het kleine model op weg naar mijnheer Stone den tuin doorliep, meende Hilary te bespeuren, dat haar gezicht gewond was. Miranda, die van het begin af aan hardnekkig had geweigerd met dit meisje vriendschap te sluiten, gromde. Hilary legde haar het zwijgen op en nam een boek ter hand, waarmede hij den tijd tot zes uur wilde korten. Nadat hij ruim een uur de eene bladzijde voor, de andere na, had omgeslagen zonder dat bepaald veel van den inhoud tot hem doordrong, zag hij een man over het tuinhek loeren. Een halve minuut bleef die man in dezelfde houding, toen draaide hij zich om en slenterde de laan op, waar hij zich achter een ijzeren hek verschool.

„Wat nu?” dacht Hilary. „Zal ik naar hem toe gaan en hem aanraden weg te gaan of afwachten om te zien, wat er gebeurt als zij heengaat?”

Hij besloot tot het laatste over te gaan. Weldra daarop verscheen het meisje met haar eigenaardig gangetje, dat heel jeugdig en veerkrachtig was, maar voor een dame te nuchter, en ook, zooals ze nu ging, te doelloos was. Even keek ze naar Hilary's raam op en vervolgde toen haar weg.

Hilary nam zijn hoed en stok en wachtte. Na een paar minuten kwam Hughs van achter zijn schuilplaats te voorschijn en volgde haar. Toen begaf ook Hilary zich op het pad.

In elken man schuilt nog iets van zijn oorspronkelijke voorliefde voor sluipen. De fijngevoelige Hilary zou op een nuchterder oogenblik zich verontwaardigd hebben getoond over het heimelijk achtervolgen van argelooze menschen; nu leerde hij echter het opwindend genot van de jacht kennen. Er van overtuigd, dat Hughs achter het meisje aan bleef, behoefde hij er slechts voor te zorgen, dat hij den man niet uit het oog verloor en zelf onzichtbaar bleef. Dit viel Hilary, die een geoevend bergbeklimmer was (de eenige sport, die overblijft voor lieden, die het immoreel vinden een ander dan zichzelf aan gevaar bloot te stellen) niet moeilijk.

Van winkelramen, omnibussen, voorbijgangers en andere schuilplaatsen handig partijtorekkend, vervolgde hij de jacht over de steile hoogten van Campden Hill. Maar hier had een werkelijk fataal voorval plaats. Toen Hilary's oog namelijk een oogenblik van Hughs afdwaalde, zag hij juist hoe het modelletje zich omdraaide en op haar schreden terugkwam. Hij verloor echter zijn tegenwoordigheid van geest niet doch sprong in een juist passeerende omnibus en zag hoe zij voor de étalage van een boekwinkel staan bleef. Uit de uitdrukking van haar gezicht en uit haar houding maakte hij op, dat zij naar alle waarschijnlijkheid er zich niet van bewust was, dat iemand haar volgde. Ze stond daar, haar mond half geopend, in sprakelooze bewondering voor een bekende plaat. Hilary had zich dikwijls wanhopig afgevraagd, wie in 's hemelsnaam die afgrijselijke plaat mooi zou kunnen vinden. Nu wist hij het. Duidelijk zag hij hoe het meisje er totaal van onder den indruk was.

Terwijl deze gedachten door zijn hoofd gingen, zag hij plotseling ook Hughs, die voor een kroeg op de loer lag. Het donkere gezicht van den man droeg een gemelijke, neerslachtige uitdrukking; het was hem aan te zien, dat hij verdriet had. Hilary voelde medelijden met hem.

(Wordt vervolgd).

HET MEEZENLIED.

IN de laatste Februaridagen, vlak na de vorstperiode, genieten we dagelijks van het overall weerklinkende, opgewekte liedekes der meezen. Waren de koolmeezen voor eenige weken nog niet verder dan hun tweeledigen roep: tie-ta! thans hebben ze allen een lettergreep ingevoegd en alom schalt hun druk herhaald: tie-tie-ta! de laatste toon een volle terts lager dan de beide eerste. Ook de pimpeltjes doen hun best; die laten een enkelen hoogen toon door een paar 'n kwint lager gelegen geluidjes volgen. Die vroolijke, schetterende tonen brengen ons de verschillende vertolkingen te binnen, welke in den volksmond deze eigenaardige vogelzang kreeg, alle verband houdend met het afscheid van den winter en heenwijzend naar de herleving van den lentearbeid.

De koolmees heet in ons land te roepen: Schiet in 't vuur! en spoort dus heel onerbiedig aan om den haard onverwarmd te laten, iets wat in deze dagen van brandstoffen nood, zoo mogelijk, goed te pas zou komen. In Noordwest-Duitschland roepen de meezen de meisjes toe: Spinn dicke! Een aansporing om dikke draden te spinnen, zoodat de vlasvoorraad gauw afgesponnen komt, wijl buiten eerstdaags andere werkzaamheden haar handen vragen zullen. Vestigt elders in Duitschland de koolmees de aandacht op zijn eigen verschijning door te roepen: Sitz i'da! men hoort hem den boer ook zingend vermanen: Spitz den Schar! een welgemeende raad om de ploegschaar te scherpen voor den komenden akkerbouw. In de Harz vertolkt men het meezenlied als: sick dich fer! (sieh'dich vor!) alweer een oproep tot den arbeid. Wie weet hoe verzot meezen zijn in den winter op vet, kaas of spek, — men kan ze ermee op iedere voerplaats lokken en menige geslachte kerstgans, welke buiten in de koude hing te besterven, werd dadelijk door de koolmeezen duchtig geattaqueerd, — zal begrijpen dat men in der meezen lied bij onze oostelijke naburen hoorde: Speck, Spereck! Ist en Dreck! Als 't voorjaar komt en er weer genoeg insecten te eten vallen buiten, scheldt de mees op het spek, de ondankbare!

G.

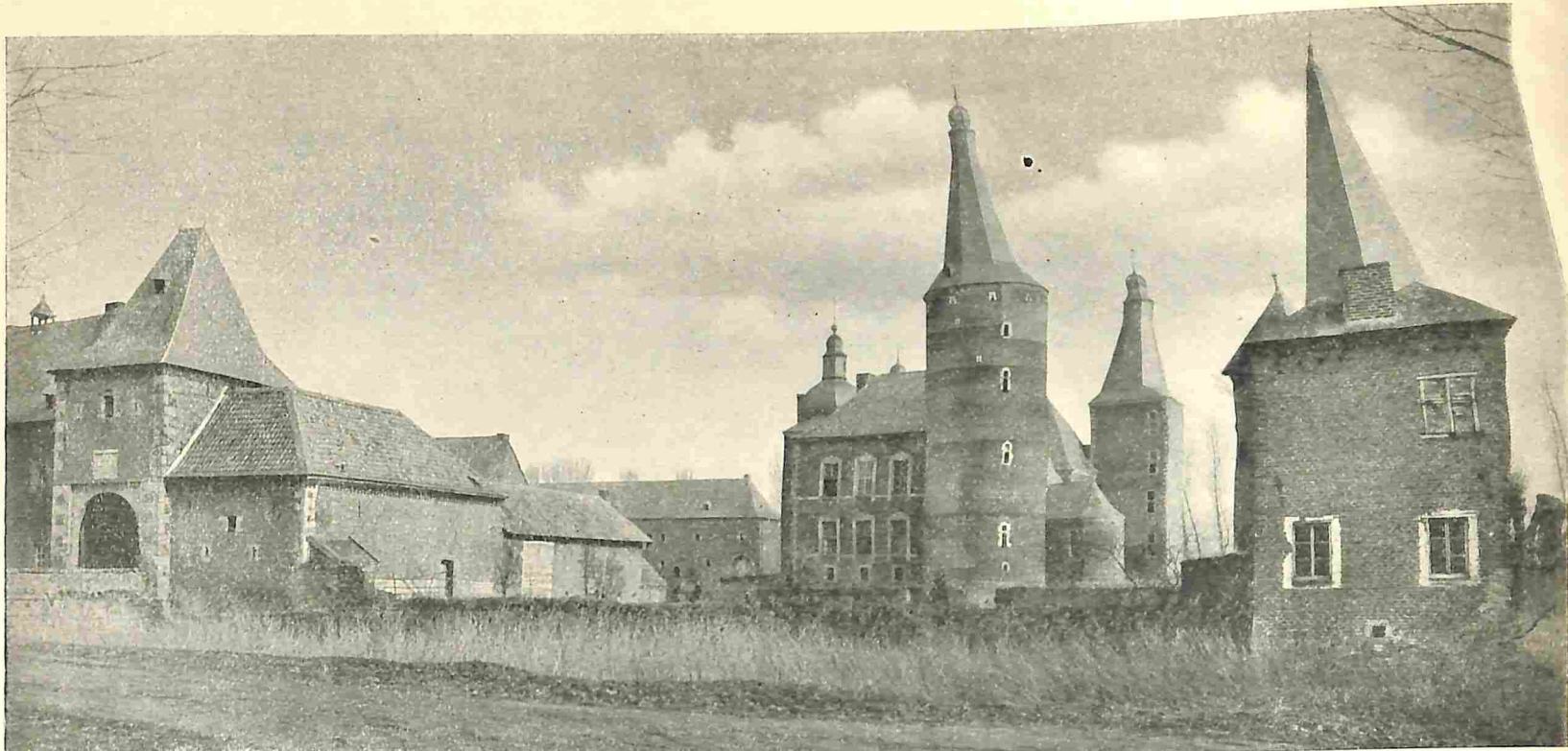

Foto C. Steenberghe.

GEZICHT VAN DEN STRAATWEG OP HET KASTEEL TE HOENSBROEK MET VOORPOORT,
HOEKTOREN EN BIJGEBOUWEN.

HET KASTEEL TE HOENSBROEK (Z.-LIMB.).

In een van de schoonste gedeelten van Zuid-Limburg, benoorden het mijncentrum Heerlen, ligt het voormalige markgraafschap Hoensbroek; het dorp heet thans de mijn „Emma” in de onmiddellijke nabijheid. Hier ligt in een fraai en lommerrijk dal het oude slot Hoensbroek, waarvan in dit nummer een aantal afbeeldingen zijn geplaatst.

Het kasteel is onbewoond; de bijgebouwen doen thans dienst als boerderij, en de bewoners geven gemakkelijk toestemming om over hun binnenplaats naar het kasteel te gaan. Het is een gebouw, dat niet onderdoet voor vele bekende sloten, maar het verkeert in een toestand van jammerlijke verwaarloozing.

Door de groote poort binnentredende, komt men op een binnenplaats, waar een gewelfde gang met zes kolommen van de Toscaansche orde direct de aandacht trekt; hier bevindt zich de ingang naar de kapel, waarvan men de uitgebouwde ronding op verschillende onzer afbeeldingen ziet. Deze kapel was toegewijd aan de vier heilige maarschalken Antonius, Cornelius, Hubertus en Quirinus.

Het kasteel, gebouwd in renaissance-stijl, heeft vier hoektorens, waarvan de meest westelijke rond en de oudste is. Het muurwerk van dezen toren heeft drie en een halve meter dikte. In den voet treft men nog de cellen voor de veroordeelden van het rechtsgebied Hoensbroek aan; men vindt er nog een dikke eiken balk met de kettingen waaraan de gevangenen geboeid lagen en die hun tot stoel, tafel en bed moest dienen. De voornaamste kerker was slechts door een op de hoogte van het water gelegen hollen pijpangang te bereiken. Op een harnas, dat er bewaard werd, las men: „ein ieder wacht sich voor het harnas van Schaesberg 1734”.

Tallooze vertrekken bevinden zich in het kasteel, nog de sporen vertoonende van groote luxe. In 1886 kon een bezoeker nog schrijven 1), dat hij er „overall het solide met het prachtige (zag) vereenigd”, en „dat de ruime vertrekken der tweede en volgende verdiepingen meest alle uitmunten, of door hun op leder, zijde of doek geschilderde tapijtwerven, of door het marmerwerk der haardsteden en het prachtige eikenhoutwerk der vloeren, trappen, deuren.” Veel van al dat moois is thans verdwenen of in verval. In de haardsteden, die vaak van prachtig marmer zijn, treft men nog schoone tegels aan, ofschoon er reeds vele door schendende handen verdwenen zijn.

Er is gelijkvloersch een groote danszaal, waar nog vrij goed muurschilderingen te zien zijn; in vele andere vertrekken getuigen reeksen nagels, met rafels stof er aan, van afgerukte lederen en zijden wandtapijten.

In eenige kleinere kamertjes vindt men nog eikenhouten kasten, die klaarblijkelijk voor huishoudelijk gebruik gediend hebben. Een der kasten is nog voorzien van een fraai eikenhouten traliehek. Ook hier is veel vernield: paneelen zijn uitgeslagen, laden en sloten vaak verdwenen.

De toestand van sommige vloeren is zóódanig, dat het betreden ervan bijna levensgevaarlijk kan genoemd worden.

Zeer merkwaardig zijn de sous-terrains, waar gewelfde keukens en tallooze kelders een waar doolhof vormen.

In een van de torens zijn alle verdiepingen naar beneden gestort; door het aanbrengen van ijzeren balken is nog erger voorkomen.

In een anderen toren bevindt zich een oud uurwerk, of althans de overblijfselen daarvan.

Alle ophaalbruggen zijn of geheel verdwenen, of in gewone bruggen veranderd; de rollen, waarover de kettingen liepen, zijn veelal nog aanwezig.

* * *

Door de vriendelijkheid van den rijksarchivaris te Maastricht, den heer Flament, kan ik de volgende historische bijzonderheden omtrent het kasteel geven.

Volgens een handschrift zonder dagteekening (medegedeeld door burgemeester Slanghen, hierna vermeld), vervaardigd waarschijnlijk omstreeks het begin der 16de eeuw, zou de oorspronkelijke burcht gebouwd zijn geweest in het jaar 1360.

„Dye nieuwe stercke huysinge tot Herhoensbroeck is gemaakt „od gebout geweest omtrynt ynt jaer 1360 durch Heren Herman „Hoen Ridder ende Vrouwe Cecilia Van Borre Heren ende Vrouwe „tot Herhoensbroeck Vysscherweert, Spaubeek enz.”

Fahne, in zijne geslachtslijsten der familie Hoensbroeck, zegt dat de burcht „in den Broecke” gebouwd is door Herman Hoen, ridder, in 1358, dus acht jaren later. Dit verschil, wanneer men veronderstelt dat de bouw van den burcht is begonnen in 1360 en voltrokken in 1368, is zeer goed overeen te brengen met de traditie, volgens welke men acht aanenvolgende jaren zou gebouwd hebben alleen aan den ronden toren. De zich in het metselwerk uitdrukkende ringen, waarschijnlijk ontstaan 's winters, bij aanhoudende staking van het werk, schijnen deze overlevering te bevestigen. Deze ringen zijn op de meeste onzer afbeeldingen duidelijk te zien.

In 1859 stond het kasteel reeds zeventig jaren onbewoond. Eg. Slanghen, toen burgemeester van Hoensbroek, aan wiens boek over het markgraafschap ik bovenstaande geschiedkundige bijzonderheden ontleende, klaagt toen reeds over het hierdoor ontstane verval. Het tapijtwerk aan de muren en de meubelen waren toen nog aanwezig; de torenklok stond toen reeds eenige jaren stil en de familie kwam nog maar zelden op het slot; alleen 's zomers voor de jacht.

* * *

Het slot is nooit van bezitters veranderd; nu nog is het in het bezit van de graven van Hoensbroeck. Er komt echter, voor tot den ondergang gedoemd. Daar waar het dreigde geheel in te storten, heeft men eenige ruwe middelen om dit te voorkomen; groote ijzeren balken loopen dwars door een toren; de Toscaansche zuiltjes op het binnenplein zijn van boven met bandijzer omkneld.

Restauratie zou schatten kosten en ieder jaar wordt het fraaie gebouw bouwvalliger, tot het ten slotte wel gesloopt zal worden, als er ernstig gevaar voor algeheele instorting begint te komen. De bakermat der familie zal dan wel spoedig vergeten zijn.

1) Hobbels schetsen „Langs de Geul”.

Het lied van den wind.

Langs verlaten heuv'len zwerft de wijde wind,
Als een moede zwerver, die zijn graf' er vindt.

Alle gouden blaëren dansen voor hem heen,
Maar de wind is eenzaam, eenzaam zooals geen.

O! zijn eeuwig dolen, blauwe verten rond!
O! zijn hijgend zoeken, naar wat nooit hij vond!

Dolaard moet hij blijven, wereldwijde wind,
Die van 't groot verlangen is het liefste kind.

't Ongestild verlangen voert hij met zich mee,
Naar de verre heuv'len over blauwe zee.

Langs verlaten heuv'len zwerft de wijde wind,
Die, van alle zwervers, slechts zichzelf mint.

TONY DE RIDDER.

Agnita Eleonora van Dreut.

NEEF van Boreling had de zeventig niet kunnen halen. In het najaar vatte hij kou op één van zijn gewone uchtendwandelingen, waarmede hij het stadje al zoo veel jaren begunstigde. Hij was drie weken ziek en werd verpleegd door de zure juffrouw die reeds vijftien jaren zijn huishouden deed. Hij twistte in de laatste week van zijn leven met haar omdat zij hem uit de donkere achterkamer over wilde brengen naar de meer riante voorkamer, waar zij de zorgen voor haar meneer gemakkelijker zou hebben kunnen combineeren met haar nieuwsgierig gekijk op het poppenkasterig grachtje, waaraan neef van Boreling woonde en ook stierf, nadat hij eerst den notaris nog ontboden had om de zeventienhonderd harde guldens, der juffrouw aanvankelijk toegedacht, wederom te schrappen.

De erven verzamelden zich in de riante voorkamer, iets minder riant gemaakt door de gelige rolgordijnen, die een diffuus en benauwd licht binnen lieten, en mompelden bescheiden wat na over de begrafenis en over neef's nalatenschap.

Floris van Boreling, adjunct-commies aan de een of andere nuttige staats-instelling, was executeur-testamentair. Hij was gelijc en secuur en achterdochtig en conservatief; hij had een zoon van wijlen neef van Boreling kunnen zijn, met een weinig steedscher aankleding en manieren dan de betreurde overledene behept. Alle vergaderde oude en jonge neven maakten overigens den indruk vaders en zoons en broers van elkander te zijn. De van Borelings waren één van die benijdenswaardige geslachten, die zóó conservatief zijn, dat ze het zelfs niet waagden om niet op elkaar te gelijken.

Het testament was voorgelezen. De geheele familie van het lijk had unanieme vreugde gevoeld toen daaruit bleek dat de juffrouw die vijftien jaren lang neef's bed had opgemaakt en neef's winterprovisie ingemaakt, zonder gratificatie naar een nieuwen weldoener kon gaan zoeken. En even unaniem was hun stille verontwaardiging geweest, toen er bleek dat neef twee duizend gulden vermaakt had aan het museum dat in de achterzaal van het onaanzienlijke gemeentehuis een zeer ziertogend en onopgemerkt bestaan leidde.

Het was jammer dat er geld uit de familie raakte, had neef Bertus gezegd, en daarmede waren de anderen het geheel eens. Daarna gaven allen nog eens nauwkeurig en omslachtig hun adres op aan den aanwezigen notaris-klerk en verlieten vervolgens het huis, tevreden en voldaan als menschen, die zonder risico en zonder gemeenheid een duitje rijker zijn geworden.

Floris van Boreling bleef achter om den inhoud van het bureau van den overledene op te ruimen en, indien noodig, eenige papieren en brieven te vernietigen.

Hij zette zich daartoe in neef's sleetschen fauteuil en een aangename huivering doorliep hem; de wellustige rilling die bekrompen menschen pleegt te doortrillen als ze met recht en wet op hunne hand den nagelaten rommel van een ander mogen doorsnuffelen. Floris van Boreling's verwachtingen waren niet hoog gespannen. Zelf een man zonder geheimen, zonder papieren geheimen althans, was hij overtuigd dat zijn doode, oude neef ook geen man was, die geheimen in zijn bureau zou achterlaten.

De oogst was inderdaad schraal te noemen. Stukjes lak, doosjes pennen, kleine, doch zorgvuldig opgerolde kluwentjes touw, aangebroken kistjes sigaren, een lijst van namen met contributies

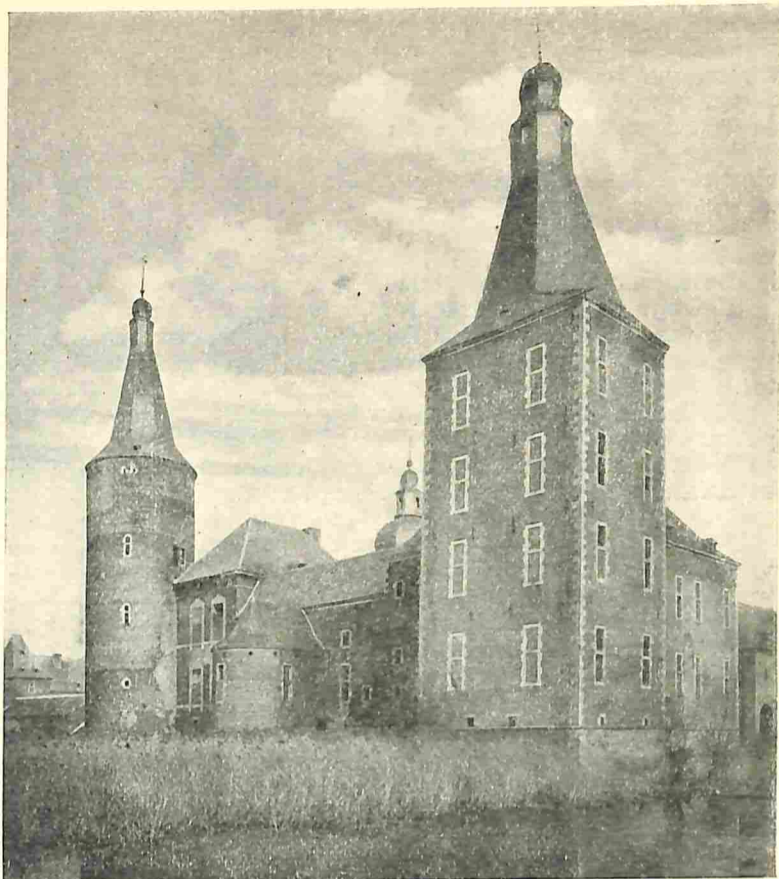

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL TE HOENSBROEK, VAN HET ZUIDOOSTEN GEZIEN.

daarachter vermeld, een leeg horloge-étui en twee kasboeken met uiterst onbelangrijke notities. De lichamelijk nog jonge en ongehuwde Floris van Boreling schrikte even toen hij bedacht, dat hijzelf na dertig jaren waarschijnlijk een even droevige demonstratie van geestelijke armoede zou nalaten als zijn overleden neef.

Maar . . . , maar reeds was Floris van Boreling van plan om het bureau weer te sluiten, de zwart garen handschoenen aan te trekken, de paraplu met de ivoren knop op te nemen en terug te reizen naar de stad, waar hij adjunct-commies was, toen zijn koele blik viel op een langwerpige, wit stukje karton dat uit het meest rechtsche laadje van neef's geheimenloos bureau stak.

Voorzichtig en achterdochtig nam hij het stukje karton ter hand: het was een visitekaartje van een zeer smal en benepen formaat. Hij las de smalle, magere, rechte lettertjes, herlas ze, zocht vergeefs naar eenig adres en zonk peinzend terug in neef's sleetschen fauteuil.

— Agnita E. van Dreut . . . , Agnita E. van Dreut. Neef Floris van Boreling doorliep snel het geheele weeshuis van zijne herinneringen en vond er niemand van dien naam bij.

Wat kon wijlen zijn neef te maken hebben met de naam, die op het witte kaartje stond gedrukt? Het was een vrouw, althans

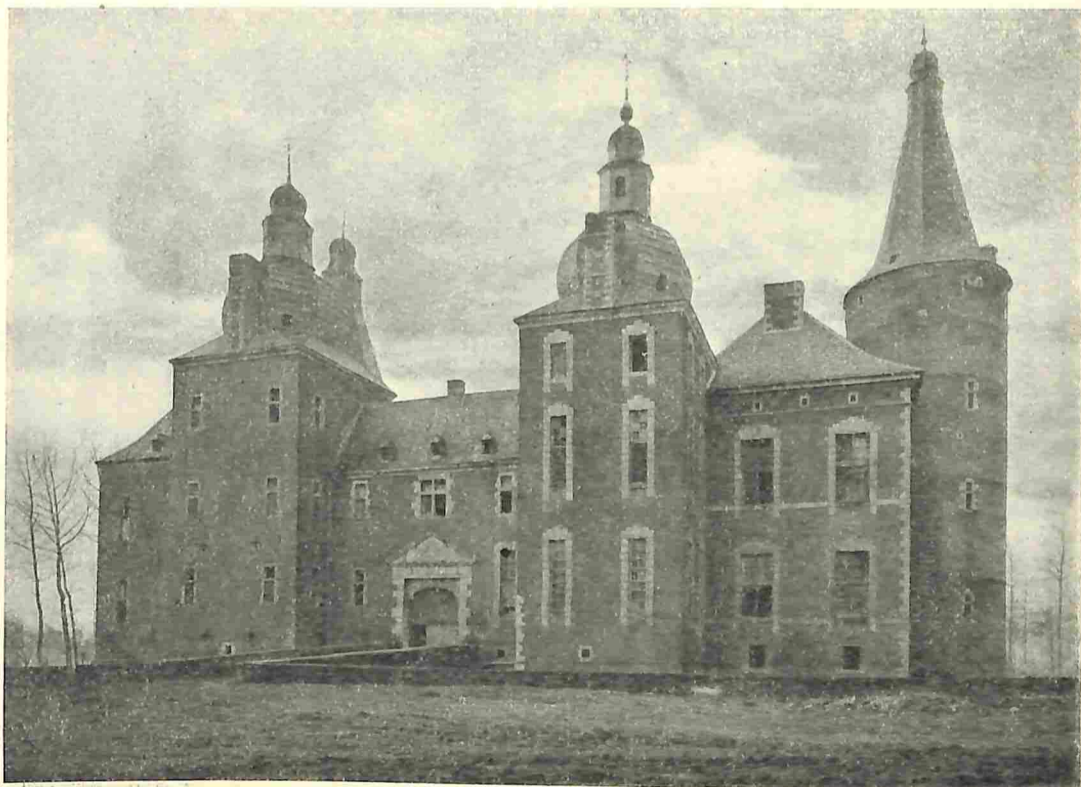

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL TE HOENSBROEK, NOORDOOSTZIJDE, MET INGANG.

iemand van het andere geslacht, dacht Floris verschrikt en vol argwaan. Wat kon neef daarmee uit te staan hebben gehad. Hij nam het adresboek van het kleine stadje en zocht erin, maar de naam van Dreut kwam er niet in voor. Hij wikte en woog en wendde zich eindelijk tot neef's huisjuffrouw.

„Ging neef wel eens uit? Ontving hij wel eens bezoek? Ontving hij brieven uit andere plaatsen, behalve die van zijn familie?”

De juffrouw, koel, onwillig en reeds bezig met het pakken van hare schamele bullen, gaf halve antwoorden, die neef Floris in steeds martelender onzekerheid brachten.

„Kende neef dan misschien . . . , voorzoover u weet, een juffrouw van Dreut, Agnita van Dreut? Een oude dame misschien”, voegde hij er snel en als „garde d'honneur de la famille” aan toe.

„Bij mijn weten niet,” antwoordde de juffrouw en legde een giftigen klemtoon op dat „mijn.” Floris van Boreling vertrok en zocht den geheelen weg naar een gepaste relatie voor den betreunden doode met Agnita E. van Dreut.

* * *

Het gebeurde vele malen op een der volgende dagen, dat de vroeger zoo rustige en plichtgetrouwe gedachten van den adjunct-commies van Boreling, verwarde reizen aflegden. Hij peinsde nog immer over Agnita E. van Dreut. Hij zocht in adresboeken, die in zijn handen kwamen, hij las de advertentiën in de couranten na, hij informeerde heel voorzichtig en onder de allervreemdste voorwendsels naar de familie van Dreut, maar werd niet wijzer.

En nadat hij eenige maanden wanhopig had vastgehouden aan het denkbeeld, dat de onbekende Agnita eene oude dame moest zijn, begon heel vaag en nog verboden eerst, maar sterker en onontkoombaar eindelijk, de gedachte te groeien dat deze Agnita wel een jonge dame kon zijn.

En wanneer iemand eenmaal zóóver is, dat hij aan eene jonge vrouw denkt, wier naam hem slechts bekend is, dan heeft de meest hopelooze romantiek haar intrede in zijn dor bestaan gedaan. In de lente, die volgde op den herfst waarin neef van Boreling gestorven was, dacht zijn executeur-testamentair aan bijna niets anders meer. Na de droge uren van dagelijkschen arbeid op zijn bureau verzetten te hebben ging hij meestal wandelen door bosschen en weilanden om de stad.

En daar droomde hij zijn roman. De schoone Agnita, late liefde van zijn stillen en geheimzinnigen neef (de brave, oude neef werd pasklaar gemaakt en was dus geheimzinnig geweest) zou eindelijk wel haar incognito opgeven en naar den executeur van neef's boedel toekomen en hem vragen, smeecken misschien, of er dan geen brief, geen regel schrifts voor haar was achtergebleven. En hij, Floris van Boreling, zou haar troosten. . . . Of de schoone Agnita, in geldelijken kommer gekomen door wreede familieintriges, zou hem om hulp bidden. En hij, nobel, zou haar de helft van zijn erfdeel geven, ja zijn heele deel wilde hij haar wel afstaan om te toonen dat niet alle van Borelings ondankbaar waren. . . .

Hij begon meer kleur in zijn kleeding te brengen en de collega's van het bureau, vroolijke mannebroeders, die in den aanvang der maand 's avonds biertjes dronken en met kinderjuffrouwen of winkelhipjes amoureuze stonden in café's-met-prieëlen doorbrachten, vroegen hem met amicalen ribbestoot: of-hij-eindelijk-ook; en dadder-toch-niks-ging-boven-liefde-en-bier.

En Floris van Boreling leed, maar het lijden was hem een lust. . . .

Tenslotte, toen hij maniak dreigde te worden, en gesprekken voerde met Agnita, en toen hij al wist dat zij blonde haren en bruine oogen had, zorgde het lot, wel wijze regisseur in vele dergelijke spelen, voor de ontkenning.

Op het bureau viel hem eens een krant in handen, het plaatselijk dagblad van een stadje in een verre provincie. Van Boreling doorbladerde het vervelende blad en op de laatste pagina stond een advertentie, uitkrijtend den roem der plaatselijke moppen, gebakken door. . . . van Dreut.

Den eersten dag van zijn zomerverlof reisde hij naar het verre stadje, mijmerend over het jonge nichtje van bakker van Dreut, dat met hare blonde haren en bruine oogen een ouden van Boreling betooverd had.

Warm en gejaagd spoedde hij zich naar den notoiren koekebakker en stamelde voor den toonbank tegen den dikken, meligen man zijn naam en haar naam, in ééne adem.

En die antwoordde, traag begrijpend:

„Tja, tja, van Boreling zei u. . . . , en u kwam voor tante Nietje, u wou zeker, net als uw neef zaliger, voeten aan uw sokken gebreid hebben; kom u maar mee. . . .”

Hij leidde hem naar een achterkamer vol ouderwetsche meubelen, waar een heel ouderwetsch wijfje met een wit knoedeltje zilverig haar boven een glimmend voorhoofdje, heel klein en in elkaar gedoken, naarstiglijk zat te breien.

Neen, een mensch kan van schrik niet sterven.

E. VAN LIDTH DE JEUDE.

Iets over de Zeeuwsche dialecten.

MET opzet zeg ik dialecten, want hoewel de verschillende tongvallen, in de provincie gesproken, veel met elkaar gemeen hebben, wijken zij in andere opzichten toch weer zoo zeer af, dat we gerust in het meervoud mogen spreken.

Het voornaamste van de kenmerken, die al deze dialecten gemeen hebben, is wel het weglaten van de letter *h* aan het begin van een woord. Voor hond en hand zegt men dus *ond* en *and*. Verder is het een algemeen voorkomend verschijnsel, dat men de letter *g* als *h* uitspreekt. Deze *g* en *h* spelen een Zeeuw, die Hollandsch wil spreken, voortdurend parten. De hinderlijkste voorbeelden daarvan hoort men vaak in de kerk, waar de functie van voorlezer en zanger soms door iemand wordt vervuld, die niet in staat is, het Hollandsch zuiver voor te dragen.

Met genoegen kan men zoo iemand over de „Geere Hod” hooren spreken. Veel erger maakte het de voorlezer, die den tekst: „Oogen hebbende ziet gij niet, en ooren hebbende hoort gij niet”, den gemeenteleden aldus voorlas: „Hoogen ebbende ziet gij niet en hooren ebbende oort gij niet.”

De *ui* klank wordt in het Zeeuwsch als *uu* uitgesproken, zoodat men voor bruin — *bruun* zegt en voor duin — *duun*.

De *ij* klank wordt *ie*. Tegen ijs en prijs zegt de Zeeuw dus *ies* en *pries*. De *ei* blijft evenwel onveranderd, deze klinkt als in zuiver Hollandsch.

Een gevolg hiervan is, dat een Zeeuw zich bij het schrijven zelden zal vergissen tusschen het gebruik van *ij* en *ei*.

Iets dergelijks doet zich voor bij de *o* en *e*. Deze klinkers worden in beschaafd Hollandsch op dezelfde wijze uitgesproken, of men met een enkelen of dubbelen klinker heeft te maken. In het Zeeuwsch niet. De enkele klinkers, zooals in lezen en dolen, houden den gewonen *e* en *o* klank, doch bij verdubbeling wordt de uitspraak geheel anders. De kolen, die men stookt, klinken dus geheel anders, dan de koolen, die men eet.

Een ander verschijnsel, dat men vrijwel door geheel Zeeland vindt, is de plaatsing van een toonlooze *e* achter enkelvoudige woorden. In den regel heeft dit plaats bij vrouwelijke woorden, soms echter ook bij mannelijke. Zoo spreekt men b. v. van: *katte*, *deure*, *lampe* en *mure*.

Behalve deze algemeene kenmerken, heeft ieder eiland, ja soms een deel van een eiland, zijn eigenaardige verschillen.

In Schouwen wordt b. v. *ge* van een verleden deelwoord steeds weggelaten. In plaats van „*k edder nie gewist*,” zegt men daar „*k edder nie wist*,” wat dan wil zeggen: „ik ben er niet geweest.”

In het algemeen worden de klinken aldaar kort afgebroken, wat de taal nu juist niet vloeiender maakt.

Eigenaardig is, dat men voor sommige zaken geheel afwijkende woorden gebruikt. In plaats van het woord „veulen,” spreekt men in Schouwen over een „*kacheltje*”. Dit woord hoort men ook in Walcheren en in Noord- en Zuid-Beveland. Op het eiland

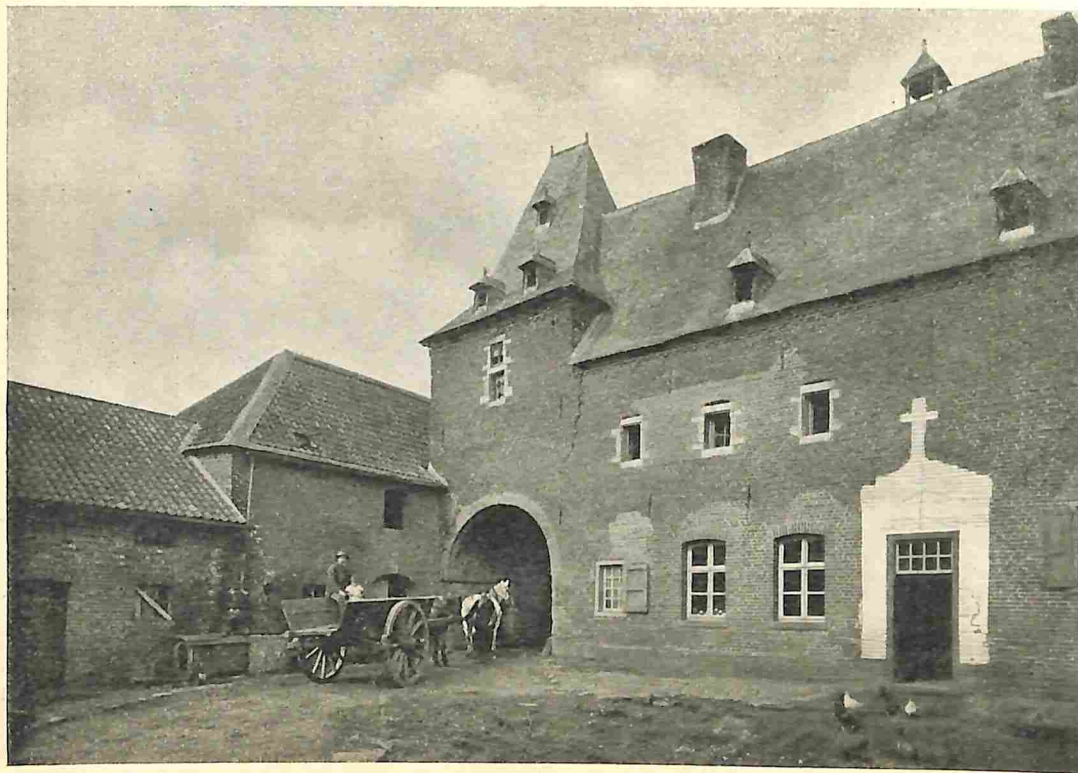

Foto C. Steenberg.

HET KASTEEL TE HOENSBROEK. VOORGEBOUW MET POORT (BINNENZIJD).

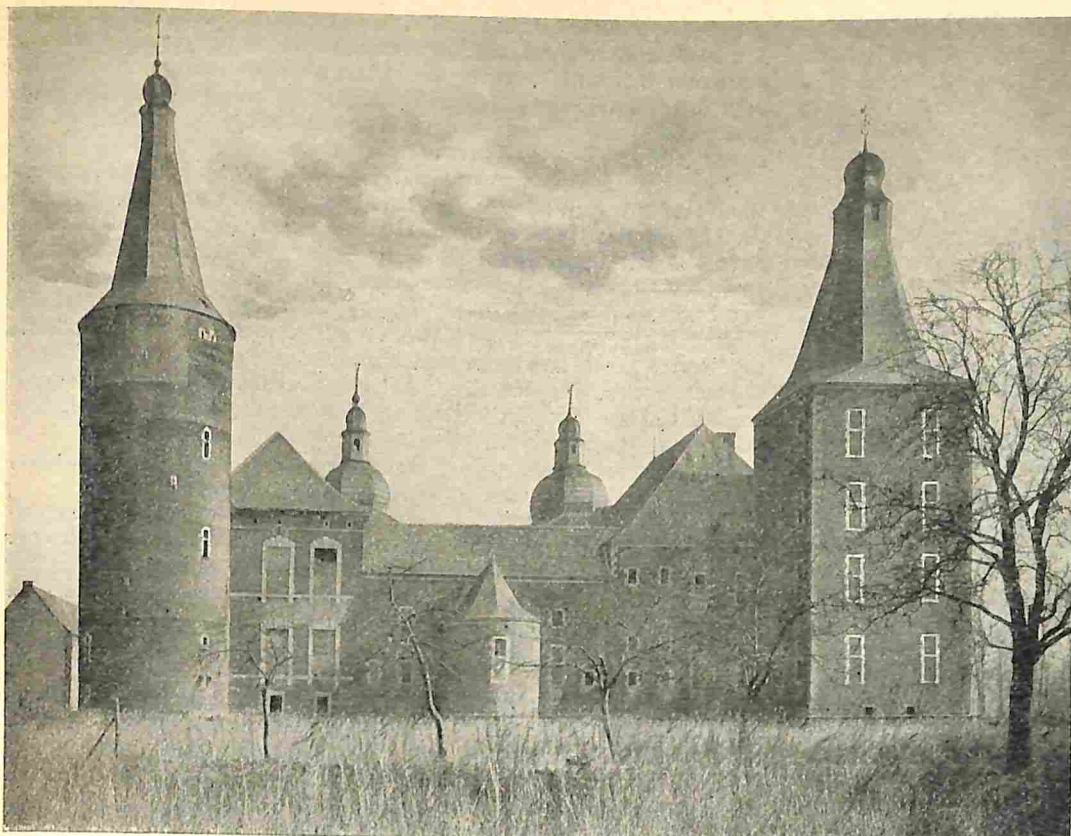

Foto C. Steenberg.

HET KASTEEL TE HOENSBROEK. ZUID(ACHTER)ZIJDE.

Tolen zegt men echter „*vool*” en in Zeeuwsch-Vlaanderen „*veulen*.”

De kruisbessen betitelt men in het land van Schouwen als „*doornappels*,” op Walcheren als „*kruisbessen*” en op Tolen als „*beiers*.” Dit laatste woord gaf eens aanleiding tot het volgend misverstand. Een Amsterdamsch meisje vroeg men of zij van „*beiers*” hield. Zij bedankte. Toen echter de kruisbessen toch ter tafel kwamen, bleek zij daarvan een groote liefhebster te zijn. De juffrouw was van meening geweest, dat men met „*beiers*,” bier bedoeld had!

Laat men in Schouwen het voorvoegsel *ge* van de verleden deelwoorden weg, in Noord- en Zuid-Beveland valt alleen de *g* weg, terwijl men de *e* nog wel uitspreekt. In plaats van gewist (geweest), hoort men daar dus „*ewist*.”

Het paard heeft geveuld, maar het veulentje is gestorven, het paard heeft het dood geslagen, zou een Noord-Bevelandsche boer aldus zeggen: „*t Peerd ei ekacheld, ma 't kacheltje is esturve, 't peerd eit doad eslege*.”

Op het eiland Tolen is men in het Westelijk deel kwistig met de toonlooze *e*. Te Stavenisse zegt men b. v. in plaats van doen — *doeë*, voor morgen — *merrege*, voor schop — *schoffe*, voor tien — *tiene*. In het oostelijk deel van het eiland wordt daarentegen de *n* op het eind van een woord veelal sterk geaccentueerd uitgesproken.

Een woord, dat men zelden buiten het eiland hoort is „*petâoten*,” waarmee aard-appelen bedoeld worden. Vergelijk het Engelsche „*potatoes*.” In andere streken van Zeeland spreekt men over *aerappels*, *petazzen* of *petatters*.

In Walcheren vindt men veel eigenaardigheden, wat de taal betreft. Ondergaan de *o* en de *eu* klank voor een *r* in het zuiver Nederlandsch een wijziging, in het Walchersch dialect blijven ze onveranderd, zoodat de *o* klank in koren en kolen dezelfde blijft en de *eu* in gebeuren en beuk precies eender wordt uitgesproken.

Een andere eigenaardigheid is de herhaling van het voornaamwoord ik. Ik ben er niet geweest, klinkt als „*k Bin ik er nie gewist*.” Ik heb ze niet gezien, als „*k Eb ik ze nie gezieë*.”

In verschillende woorden is in Walcheren ook nog de invloed van den Franschen tijd merkbaar. Zoo noemt men een jonge kip *poelje* (poule), voor verdriet zegt men *sagriën* (chagrin), voor voortdurend *plantijd* (plein). Aardbeien heeten *frenzen* of *frinzen* (fraise).

Zeer eigenaardig is ook het gebruik der werkwoorden mogen en moeten in den verleden tijd. Voor „ik moest” zegt men in Walcheren *ik mocht* en voor „ik mocht,” *ik meugde*. Als dus een Walchersche zegt: „we mochten niet naaien,” wil dit niet zeggen, dat het niet geoorloofd was, maar dat het geen dwang was.

„*We mochten zooveel lache, ma me meugde nie*,” beteekent: „We moesten zoo lachen, maar we mochten niet.”

Kenmerkend Zeeuwsch is ook het gebruik van het tusschenwerpsel „*Kwa*” in de plaats voor kom. „*Kwa, 'k zal es opstappe*,” en het vervangen van het persoonlijk voornaamwoord wij door het bezittelijk ons. Zoo zegt men in plaats van „Wij zijn er geweest” „*ons binder gewist*” of ook wel „*M'edder gewist*.”

Opvallend is het, hoe vele woorden uit het dialect aan het verdwijnen zijn. In mijn omgeving, op het eiland Tolen, spreken ouderen b. v. van gos, vinster, locht, strokkele, vint, slotel, bozze, schodde, bokke, schore, en gelok, terwijl het jongere geslacht zegt: gras, venster, lucht, strukele (struikelen), vent, sleutel, beuze (beurs), schudde, bukke, scheure en geluk. Ongetwijfeld zal de langdurige mobilisatie er het hare toe hebben bijgedragen om de dialecten nog meer in deze richting te wijzigen.

Het „Zeeuwsch Genootschap” heeft dit waarschijnlijk ook gevoeld en mogelijk hebben we het daaraan te danken, dat dit lichaam maatregelen heeft getroffen, opdat de kennis omtrent deze dialecten niet verloren zal gaan en we binnen niet al te langen tijd een wetenschappelijke verhandeling over de Zeeuwsche dialecten te gemoet kunnen zien.

C. CHR. DROGENDIJK.

EEN GORILLA-JACHT.

DE Gorilla behoort, evenals de orang oetang en chimpansee, tot de onderorde der menschen.

Zijn lichaamsbouw vertoont zeer veel overeenkomst met dien van den mensch, echter met dit verschil dat het bovenlijf veel zwaarder ontwikkeld is dan het onderlijf, dus juist het tegenovergestelde van wat bij den mensch het geval is.

Zijn armen zijn veel langer, en zijn onderste ledematen zijn niet zoo geschikt tot loopen op den beganen grond als de onze.

Echter overtreft hij den mensch ver in lichaamskracht welke inderdaad reusachtig is; daarom kan hij voor dengeen die jacht op hem maakt en hem slechts verwondt doch niet doodt, zeer gevaarlijk worden, wat blijkt uit het volgend spannend verhaal, dat iemand deed, die in Kameroen op Gorilla's jaagde.

Daar de post, welke ik, aldus de verteller, in dienst der Duitse regeering, te Johann-Albrechtshöhe bekleedde, mij nogal eens wat vrijen tijd liet, had ik meermalen gelegenheid, onder begeleiding van mijn twee zwarte bedienden op de jacht te gaan naar wild dat in mijn vaderland niet voorkomt, en dat ik, alleen, in gevangenschap, in den Berlijnschen dierentuin gekend had, doch nog nooit in vrijen staat had aanschouwd.

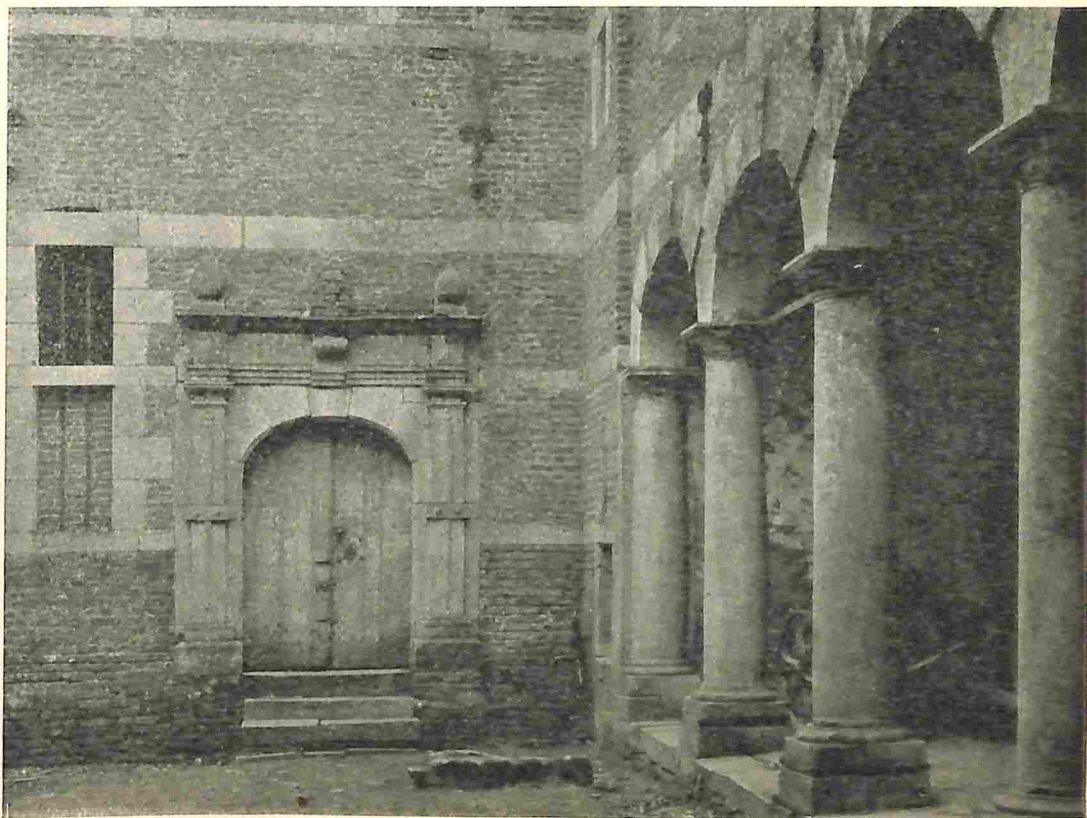

Foto C. Steenberg.

HET KASTEEL TE HOENSBROEK. HOEKJE VAN DE BINNENPLAATS.

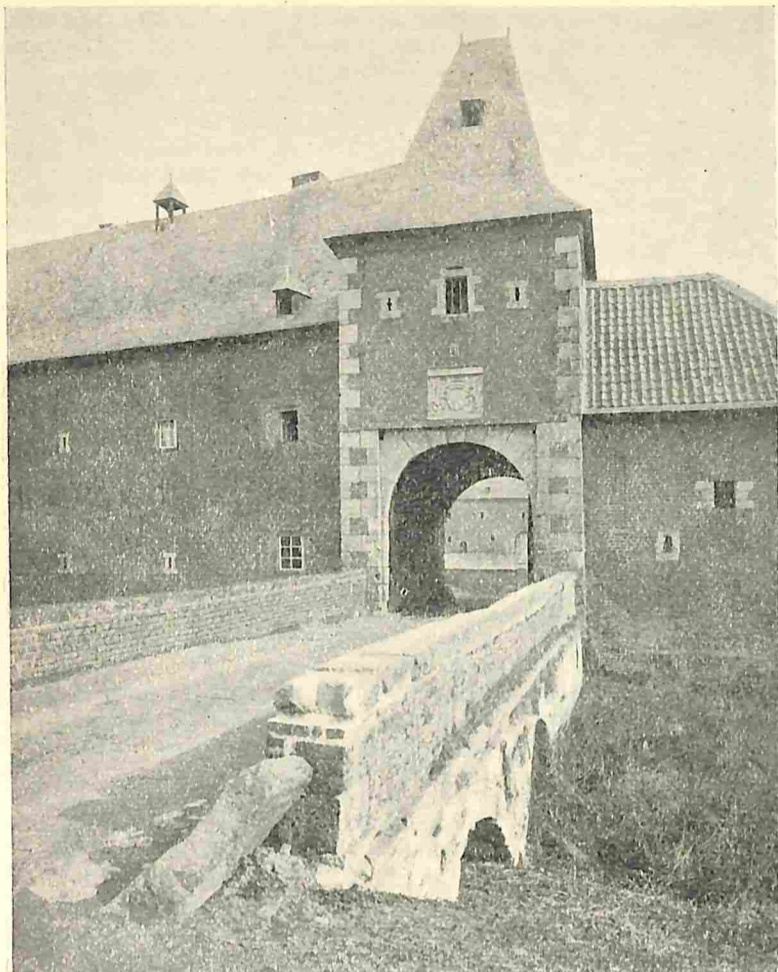

Foto C. Strenbergh.

HET KASTEEL TE HOENSBROEK, VOORPOORT.

Wij waren dan, op een morgen, in de vroege er weer eens op uitgetrokken, om te morgen, in de vroege er weer eens. Uren waren verstreken, zonder dat wij iets bijzonders gewaar werden, wat de moeite van achtervolging en een kogel uit mijn zeven millim. mauser buks loonde. De zon stond al tamelijk hoog, en begon op mijn Europeesche huid onaangenaam te steken en te branden.

Ik liet daarom halt houden, en wij zetten ons onder een apenbroodboom neer, waar wij de meegenomen proviand aanspraken; rijst, gekookt geitenvleesch, en thee voor mij, want water is voor den Europeaan te nadeelig in deze streken, terwijl mijn bedienden hun dorst gerust daarmee kunnen lesschen, omdat zij daardoor geen gevaar loopen, dat het schadelijk op hunne gezondheid zal inwerken. De drukkende hitte en de vermoeienis maakten loom en slaperig, de vogels en andere dieren schenen ook hun „middagrust” te houden, alleen zochte hier en daar een kever, anders was alles stil. Plotseling drong een eigenaardig geluid tot mij door, als ik nog nooit had gehoord en dat ik mij niet kon verklaren. Mijn zwartjes krompen als ineen van schrik. Daar was het weer, dat geluid, juist alsof heel in de verte iemand op een groote trom sloeg, en dan klonk een dof rollend brullen.

Ik greep onwillekeurig naar mijn buks, en mijn bedienden deden hetzelfde, terwijl zij mij angstig verzochten terug te gaan. „O, Massa!” riep Ginassy uit, „die beesten zijn erger dan de duivel.”

„Nog veel erger, Massa,” viel hem Yoma, bij, „laat ons toch teruggaan.”

„Welke beesten; hoe heeten ze?” vroeg ik vlug.

„Gorilla's,” antwoordden ze beiden sidderend, en vol angst keken ze in de richting, van waar het trommelen en brullen kwam.

Gorilla's! Vlug stond ik op, loomheid en moeheid waren geweken, dat was een zeldzaam gelukkig toeval.

„Vooruit,” riep ik mijn zwartjes toe, die mij aarzelend volgden.

Met onze messen baanden wij ons een weg door het dichte struikgewas, tot wij aan een beek kwamen.

Daar deze in de richting liep, van waar het trommelen en brullen tot ons doordrong, daalden wij er in af, en vervolgden onzen weg door het water wadend, dat, wegens de ongelijkheid van den bodem, ons nu eens tot de knie, en dan zelfs tot de borst reikte.

Ook allerlei waterplanten en overhangende struiken hinderden ons. Toch kwamen wij zoo nog vlugger vooruit, dan door het struikgewas in het bosch. Van tijd tot tijd klonk het trommelen en brullen, en daar het steeds duidelijker waarneembaar was, begreep ik, tot mijn genoegen, dat wij in de goede richting waren.

Hoe dicht wij echter bij de Gorilla's kwamen, hoe angstiger de zwartjes werden.

Het trommelen en brullen, al hoewel het mij niet die vrees inboezemde als mijnen begeleiders, maakte toch op mij veel indruk.

Ik had wat ongeloofig, jagers, die in West-Afrika geweest

waren, hooren vertellen, dat het trommelen, dat eenige mijlen ver in den omtrek gehoord kon worden, en dat ik nu zelf vernam, ontstond, doordat het sterke dier met zijn machtige vuisten op zijn borstkas sloeg. Waarom het dat echter deed, had niemand kunnen zeggen. Misschien zou ik nu in de gelegenheid zijn de oorzaak daarvan op te sporen.

Er verstreek een geruime tijd, zonder dat wij het doel merkbaar nader kwamen. Wij hadden de beek weer moeten verlaten en werkten ons met inspanning van alle krachten door het struikgewas heen. Het was nu reeds twee uur geleden, dat wij onzen tocht begonnen waren, en al een heele poos hadden wij noch het trommelen noch het brullen meer vernomen. Teleurgesteld, meende ik reeds, dat de Gorilla's een andere richting hadden ingeslagen, en ze mij ontsnappen zouden.

Daar hoorde ik plotseling, misschien een zestig schreden van mij af, een zoo verschrikkelijk en ontzettend gebrul, dat het mij door merg en been ging.

Het was, alsof leeuwen en tijgers, tot de ergste woede geraakt, een strijd op leven en dood uitvochten.

Ik omknelde krampachtig mijn buks, en stond eenige oogenblikken als vastgeworteld aan den bodem, en wendde het hoofd naar de richting, van waar het gebrul klonk.

Tegelijk zag ik hoe mijn zwartjes bezig waren op handen en voeten in het struikgewas te kruipen.

„Halt,” schreeuwde ik hun toe, „willen jelui mij soms alleen laten?”

„O, Massa! Niet verder! niet verder!” jammerden zij en smeekten, mijn leven en het hunne niet in de waagschaal te stellen.

Ik zag in dat ik ze toch niet mee zou kunnen krijgen. „Goed,” sprak ik, „blijf dan hier, maar wee jelui, als je wegloupt. Zoodra ik fluit, zijn jelui weer bij mij; begrepen?”

Zij knikten toestemmend, blijde dat zij mij niet behoeften te vergezellen.

Behoedzaam kroop ik alleen verder, ten prooi aan de grootste opwinding.

Want waarom zal ik het ontkennen, mijn hart bonsde, alsof het zou springen, ik sidderde, en toen opnieuw het ontzettend gebrul en het inderdaad oorverdoovend trommelen weerklonk, toen was het juist alsof, ondanks de groote hitte, een ijskoude waterstroom over mijn rug liep.

Ik ging nog voorzichtigter verder; ook nu moest ik mijn mes gebruiken, om mijn zwartjes struikgewas heen een weg te banen; het was een moeitevol werk.

Daar — snel dook ik weg achter een paar groote bladen, — aanschouwde ik, een dertig schreden van mij af, het zeldzame geval. Op een dertig schreden van mij af, het zeldzame geval. Op een dertig schreden van mij af, het zeldzame geval. Op een dertig schreden van mij af, het zeldzame geval.

Vol verwondering en ook vol afschuw hing mijn blik aan het dierlijke en toch zooveel op een mensch gelijkend wezen.

Ik was te opgewonden, om juist te kunnen schieten.

Ik was erg benieuwd te zien, waarom het dier nu en dan het vervaarlijke gebrul liet hooren en met nog meer gespannen aandacht wachtte ik op het oogenblik, waarop het weer met het trommelen zou beginnen, om te zien hoe het dat deed en wat de reden daarvan was.

Zoo bleef ik, doodstil, hurkend, achter de bladeren zitten, terwijl ik mijne opwinding trachtte meester te worden wat mij ook langzaam aan gelukte. Nu zag ik, hoe een paar kleine apen als 't ware schuimde de plaats naderden, een paar kleine apen als 't ware was wat moederiger dan de ander. Vliegsvlug slingerde hij zich van den eenen tak naar den anderen, greep een vrucht en maakte zich er snel mede uit de voeten. Daar richtte zich de Gorilla in haast en volle lengte op, terwijl zij weer het ontzettend gebrul uitstiet, en greep in de takken om haar heen, welke kraakten en braken. Als de wind waren de kleine apen weg. Langzaam en zwaar liet het beest zich weer neer; een paar kleine apen waren echter toch niet zoo geschrokken, of zij vertoonden hun koppen tusschen de bladeren van een boom recht tegenover de Gorilla.

Eerst bemerkte dezette ze blijkbaar niet, doch toen zij ze zag, hief zij weer de ontzettend gebrul op, en sloeg zich daarop met haar krachtige vuisten zoo geweldig op de borst, dat het dreunde. De kleine apensnoeten waren verdwenen; dat was toch te machtig, zij lieten zich niet meer zien.

Mijn nauwelijks bedwongen opwinding was opnieuw gewekt, toen ik het beest eerst in zijn volle grootte en geweldige kracht voor mij zag, en daarna het brullen en trommelen hoorde. Inderdaad vergelijkt men den Gorilla, niet ten onrechte, met een boschmensch. Maar dan is het er zóó een, dat de grootste verbeeldingskracht zich hem niet afzichtelijker vermag voor te stellen, dan hij in werkelijkheid is.

Een zwartbehaard monster, met den dikken, lagen schedel, het gezicht dat zooveel van dat van een mensch heeft, en toch zoo afzichtelijk is, de plumpe voeten en lange armen, de groote uitstekende hoektanden, en de kleine, doch zeer beweeglijke oogen, die onderzoekend en wantrouwig rondkijken.

Het leek mij een wonder dat de Gorilla mij nog niet ontdekt had, en ik geraakte in een onrustige spanning, door de gedachte, dat zij mij ieder oogenblik kon bemerken. Dan zou ik een zeer gevaarlijke vijand tegenover mij gehad hebben. Ik meende daarom niet langer met mijn schot te moeten wachten.

Langzaam hief ik mijn buks op, mij zooveel mogelijk tot kalmte dwingend; ik richtte met vaste hand op den kop van het beest en zou juist afdrukken, toen de gedachte mij door het hoofd ging, dat de schedel door een schot, op zoo korten afstand gelost, wellicht al was het dan niet geheel, dan toch gedeeltelijk verbrijzeld zou worden. Dan zou de kop te veel beschadigd zijn, om het beest met goed gevolg te kunnen prepareren en opzetten, wat mijn plan was.

Ik liet mijn buks weer zinken; toen was ik echter weer bang, dat het beest zijn plaats zou verlaten, en de gelegenheid het te schieten, minder gunstig zou zijn. Het keerde mij, toen het zijn lange handen weer naar de vruchten uitstreekte, juist zijn linkerzijde toe.

Snel bracht ik mijn buks opnieuw aan mijn schouder, mikte op het hart, en drukte los.

De Gorilla verloor het evenwicht, en viel, andermaal een ontzettend gebrul uitstootend, van den tak waarop zij zat.

Duidelijk hoorde ik den zwaren slag van het lichaam, toen het op den grond neerkwam; en daarna begon een brullen, steunen, snuiven, kermen, kraken van takken en lawaai in het struikgewas, dat hooren en zien mij verging.

Om geen geruisch te maken had ik niet weer geladen, en was lang uitgestrekt op den grond gaan liggen; evenwel hield ik mijn buks vast omklemd.

Ieder oogenblik vreesde ik, het verwonde tot de uiterste woede geraakte dier, uit het struikgewas voor mij te zien komen.

Doch niet alleen vóór mij, maar verder zijdelings, vernam ik plotseling een stampen, breken van de takken, snuiven en brullen, dat vlug naderbij kwam.

Dat was blijkbaar de tweede Gorilla dien ik niet vermoedde zoo dicht in de nabijheid te zijn, terwijl ik ook alleen maar aan de eerste al mijne aandacht had gewijd.

Nu waren de beide dieren bij elkaar, wat ik uit het dubbel hevige lawaai opmaakte. Een oogenblik ging voorbij, waarin ik mij muissstil hield.

Daar bogen de takken en struiken tegenover mij krakend uiteen, en de tweede Gorilla, het mannetje, nog grooter en krachtiger gebouwd dan het door mij aangeschoten wijfje, stond voor mij, nog geen tien schreden van mij vandaan.

Snel wendde hij den kop van de eene zijde naar de andere, terwijl hij zoekend rondkeek. Hij had mij ontdekt. In zijn volle lengte opgericht, de lange armen opgeheven, met geopenden muil, in de oogen een onheilspellende flikkering, zoo liep hij op mij toe.

Opspringen, laden en mikken was het werk van een oogenblik. In den kop getroffen, viel het dier steunend neer, en verroerde zich niet meer.

Ook het wijfje hoorde ik niet meer; blijkbaar was het ook dood.

Evenwel wachtte ik nog een oogenblik en floot mijn zwartjes, die spoedig met de buks in aanslag kwamen toelopen.

„Nu moedige jongens, komt nu maar, je behoeft niet bang te zijn. Hier ligt nu het beest. waarvoor jelui zoo bang was, zonder dat het iets kan doen.”

In weerwil van mijne poging hun vrees geheel weg te nemen, toonden zij zich toch nog angstig, vooral toen zij den op den grond liggenden Gorilla goed zagen.

Ik lachte hen eens flink uit en ging naast mijn buit staan, die zich niet verroerde; dat hielp, nu kwamen zij ook dichterbij.

De Gorilla lag in een gekromde houding; de armen had hij tegen de borst geklemd, en een been opzijde uitgestrekt, de dikke teenen krampachtig uitgespreid.

Ik boog mij over het dier heen, om te zien, waar de kogel hem precies getroffen had; maar snel richtte ik mij weer op en even vlug laadde ik weer. Want gruwelijk en niet „dood” zag mij het eene oog aan.

Moeielijk en pijnlijk richtte hij het bovenlichaam op, — greep met zijn lange armen om zich heen, en kreeg Ginassy te pakken, wiens been hij in zijn reusachtige vuist omkleemde.

Die stiet, licht begrijpelijk, een doordringenden gil uit, terwijl Yoma van schrik ontuimelde. —

Ook ik was niet weinig geschrokken. Het dier bood dan ook een ontzettenden aanblik, met zijn geschonden schedel, zijn gezicht waarover het bloed stroomde en zijn zich openenden en sluitenden muil, waaruit dof steunen klonk. Ik joeg het nog een kogel door den kop, de

sterke vingers lieten het been van Ginassy los; nog een zware zucht, en het leven was geweken.

Nu begaven wij ons naar de plek waar het wijfje moest liggen; takken, struiken slingerplanten, alles was met bloed bekleet, doch de aap was weg.

Ik had wel gehoord, dat Gorilla's verbazend taai zijn, doch ik dacht toch niet dat het dier zich, na een zoo groot bloedverlies, nog ver had kunnen verwijderen.

Daarom zochten wij de omgeving af, en volgden het bloedspoor, dat plotseling ophield.

De aap zagen wij echter niet terug. Toen de zon begon te dalen, keerden wij huiswaarts.

Den volgenden dag zond ik Ginassy en Yoma met twintig arbeiders naar de plek waar de doode Gorilla lag, om die te halen, en beloofde hun een groote belooning, als zij mij ook de andere verwonde brachten.

Zij kwamen wel met de eerste terug die 400 honderd pond wog, doch de tweede hadden zij niet kunnen vinden.

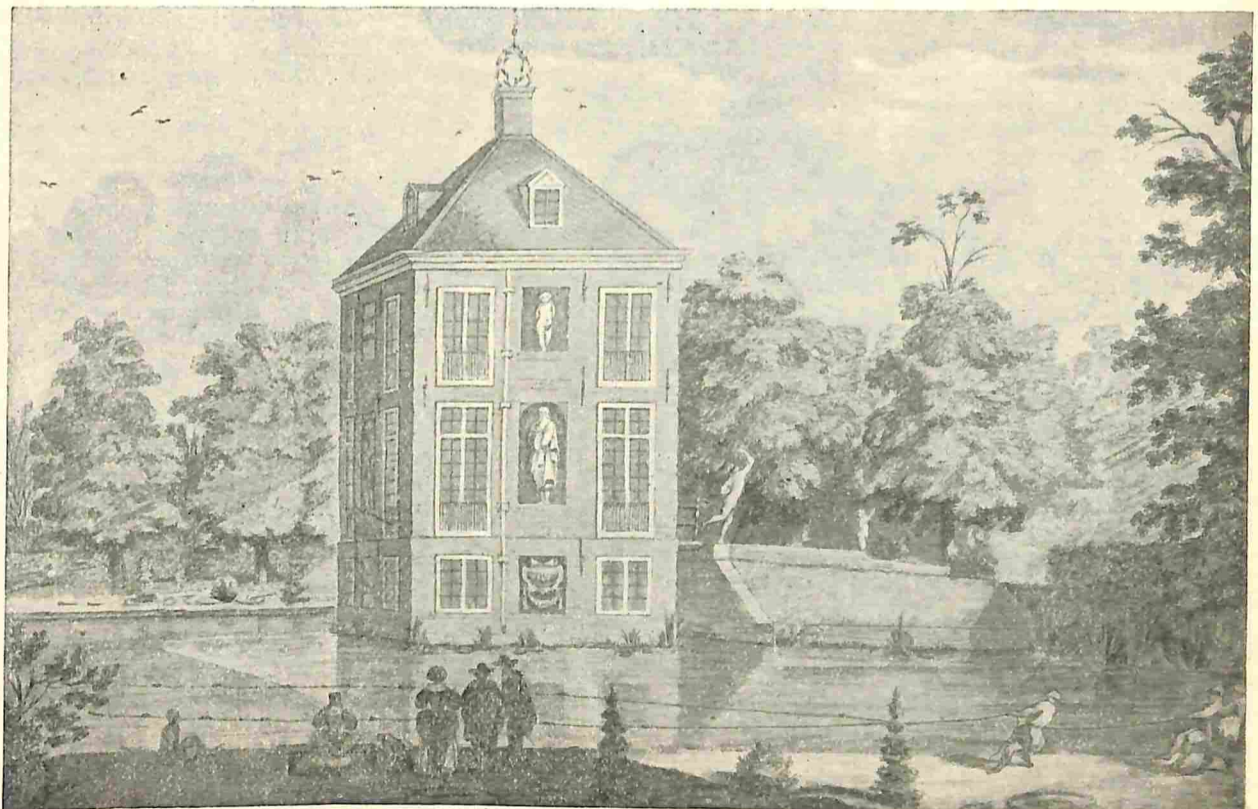
Ginassy, die zeer ervaren was in het afstroopen van huiden, liet ik de Gorilla ontweiden.

Daar ik geen chemicaliën bij de hand had, zond ik de huid in een blikken kist naar iemand in Duala, die geweren herstelde en ook wat van het smids- en loodgieterswerk verstond, met verzoek de kist goed dicht te soldeeren. Toen ik na eenige weken zelf in Duala kwam vond ik... de kist open en den inhoud door wormen aangevreten; de gewermaker was vertrokken en men had er niet aan gedacht mij de kist terug te zenden, of tenminste mij in te lichten.

DE PLANNEN DER VEREENIGING „HOFWIJCK.”

BIJNA vijf jaar geleden — in het nummer van 16 Mei 1914 — plaatsten wij een artikel van Dr. J. L. Walch over „Hofwijck,” het bekende buitenhuis van Constantijn Huygens aan den Vliet bij Voorburg, dat toen met afbraak bedreigd werd, en dat waarschijnlijk slechts uit slooipershanden zou kunnen worden gered, als de in 1913 opgerichte Vereeniging „Hofwijck” in staat werd gesteld het aan te koopen. Aanvankelijk scheen de vrees gewettigd, dat men de benodigde gelden niet bijeen zou weten te krijgen, maar einde Mei was 't bedrag der giften tot f 12500 gestegen, dat der jaarlijksche bijdragen tot f 745.50, en toen de heer en mevrouw Dr. A. von Weinberg—Huygens — zoo lezen wij in het onlangs verschenen verslag der Vereeniging — zich bereid hadden verklaard een bedrag van f 10.000 te schenken als bijdrage tot de koopsom en een gelijk bedrag te zullen reserveeren voor de restauratie van het buitengoed, durfde men tot den aankoop van „Hofwijck” overgaan, dat op den 3den Juli 1914 eigendom der Vereeniging werd met alle kosten voor een som van f 34083.40. Het te kort, dat er aanvankelijk was, kon op weinig bezwarende voorwaarden worden geleend en gaandeweg worden afgelost.

Thans kwamen de verdere plannen — het brengen van huis en tuin in den toestand waarin zij waren toen de beroemde leden van het geslacht Huygens er woonden — aan de orde. Juist was men begonnen aan het vormen van een restauratiefonds, toen de wereldoorlog uitbrak, die ook op het werk der Vereeniging zijn invloed deed gevoelen, en tot ernstige vertraging van de uitvoering der plannen leidde; tot een gedeeltelijke restau-

„HOFWIJCK” OP HET EINDE DER ZEVENTIENDE EEUW.

ratie van den tuinaanleg kon niet worden overgegaan toen het met het oog op de voedselvoorziening gewenscht bleek het terrein aan kleine groentebouwers af te staan, wat intusschen het voordeel met zich bracht dat alle boomen, die in verband met den aanleg van den tuin weggeruimd moesten worden, door de huurders konden worden geroid.

Een zwaar verlies leed de Vereeniging door het overlijden van haar secretaris, dr. J. A. Worp, een bijzonder goed kenner van al wat Constantijn Huygens, zijn werk en zijn geslacht aangaat.

Maar naast deze teleurstellende en droeve gebeurtenissen kunnen ook lichtpunten vermeld worden. Zoo het feit dat de schuld der Vereeniging, verkend dank aan enkele milde giften, in het jaar van 1916 reeds geheel was afgelost. Maar vooral de gift van ruim f10.000 voor de restauratie van „Hofwijck,” een jaar later ontvangen van iemand die onbekend wenscht te blijven, was verheugend; men kon nu beschikken over ruim f20.000 voor 't herstel van huis en tuin in den ouden toestand. Nieuwe moed gaf ook een schrijven van mevrouw de wed. Worp-Roland Holst, mededeelende dat aan de Vereeniging vermaakt was de geheele Huygens-bibliotheek van wijlen haar man.

Thans kon aan 't werk worden gegaan, en de restauratie-commissie ontving opdracht om ook de restauratie van het huis in studie te nemen en naar een architect voor de uitvoering te zien; in April 1918 kwam de commissie met voorloopige plannen, ontworpen door den heer H. van der Kloot Meyburg, architect te Voorburg, welke plannen werden goedgekeurd.

Met de uitvoering daarvan is men thans angevangen.

Wat nu omvatten deze plannen?

Allereerst een geleidelijk terugbrengen van den tuin in den toestand, zooals Huygens haar in zijn gedicht „Hofwijck” uitvoerig beschrijft, — voor zoover dat mogelijk is. Want nog slechts een gedeelte van den oorspronkelijken tuin is ter beschikking. De overtuin — in 1642 aangelegd — in welks midden in Huygens' tijd op een „klocke-rond” heuvelte aanvankelijk een „naeld,” later een uitkijktoren prijkte, is geheel verdwenen en wordt thans grootendeels ingenomen door het emplacement van het Voorburgsche station. En ook aan den eigenlijken tuin ontbreekt een stuk, dat er van afgesneden is door de lijn van den Electricen spoorweg Rotterdam—Scheveningen. Overgebleven is alles links van een rechte lijn, die men ongeveer van den achtersteven van de trekschuit op 't prentje hiernaast kan trekken naar het midden van den afstand tusschen de vroegere twee hekken aan den weg Voorburg—Rijswijk, op het prentje duidelijk te zien, en die tuin van overtuin scheidde.

In dit overblijvende tuingedeelte nu worden eerst weer de oorspronkelijke sloten gegraven; daarna zal alles weer beplant worden met de door Huygens in zijn gedicht nauwkeurig aangegeven boomsoorten, een en ander in den mathematischen aanleg, welke in Huygens' tijd de uitverkorene was.

Verder wordt het huis hersteld en in zijn ouden toestand gebracht; de roode baksteen, thans onder witte kalklagen verborgen, zal weer te voorschijn komen. De in 't einde der 18e eeuw bijgebouwde voorbouw (vergelijk onze afbeeldingen op blz. 155) wordt afgebroken. De nissen in den noordelijken gevel zullen weder met beeldhouwwerk versierd worden en — natuurlijk, — alles wat oud en vervallen is aan muren en dak wordt vernieuwd.

Daarna zal de binneninrichting onder handen worden genomen. Op 't oogenblik biedt die weinig bijzonders; slechts een paar „witjes” in de „zaal” boven de deur en boven den schoorsteen, werk van Xavery, en gedagteekend 1751, dus na Huygens' dood daar aangebracht, verdienen vermelding. Door meubilering en stoffeering wil men dit alles in den oorspronkelijken toestand brengen, en er een 17de eeuwsch milieu scheppen, waarin de verzamelingen, op de beroemde Huygensen betrekking hebbend, een plaats zullen vinden, en waar men zich eenigszins zal kunnen terugdenken in den tijd, toen de beroemde stichter van het aardige buitenhuis er genoot van het buitenleven.

Maar wil de Vereeniging dit alles tot stand brengen, dan heeft zij nog heel wat steun. Zij hoopt niet alleen op verrijking van hare reeds belangrijke verzameling, maar ook, en in den eersten tijd vooral, op *bijdragen in geld*. Van harte hopen wij, dat zij, die den aankoop van huis en erf hebben mogelijk ge-

maakt, thans opnieuw met giften willen helpen, en dat ook van andere zijde de sympathieke Vereeniging rijkelijk zal worden bedacht. De som, aanvankelijk noodig geacht om de plannen der Vereeniging geheel ten uitvoer te brengen, is ongeveer bijeen, maar zij is, mede door toedoen van de tijdsomstandigheden, bij lange niet voldoende gebleken. Het adres van den penningmeester, den heer C. J. M. Wertheim, is: *Casuariestraat 3, 's-Gravenhage*.

Bij het herstel van den voorgevel in den toestand, zooals die door Constantijn Huygens met de hulp van den architect Post is ontworpen en uitgevoerd, doet zich voor de commissie een ernstige moeilijkheid voor. Uit de bescheiden, o. a. het gedicht „Hofwijck,” blijkt dat een valbrug het door water omringde huis met den vasten wal verbond. Geven wij 't woord aan Huygens zelve:

Hier is Rialt op 't hoogst; hier zijn wij, sonder weten,
Tot aen de Val-brugh toe en op mijn' stoep geseten;
De Val-brugh, Vreemdelingh; wat seght ghij nu van 't Slot?
Gaet, noemt het nu Kasteel, of noemt het Duijven-kot,
't Sluit met een' Val-brugh af. Ghij sult de ketingh r) soecken:
Maer dat 's een' oude kunst: wij hebben beter boecken,
Van hooger onderwijs: wij roemen op een' vond,
Die weinigh is gepleeght, die niemand en verstond,
't En waer de Meester sprack: leert buyten huysen bouwen.

Daer 't veiligh slaepen is: de
konst is waert t' onthouwen:
De Val-brugh gaet om hoogh,
en maekt een dobbel' Poort,
En buyten werdt 2) geen 'klanck
van ketenen gehoort,
En binnen buytelt sy met een
verborgen slinger,
En sluyt, oock grendeloos,
bewogen met een' vinger,
De Keuken-Water-poort. Daer
sit ick in mijn' Gracht
Van zestigh voet rondom, en
spot met menschen-macht;
Musketten ben ick baes, en
slaep op bey mijn' ooren;
Laet grove Stucken sien, die
nij bestaet te stooren;
Soo roep ick: qui va là? . . . enz.

en vier regels verder:

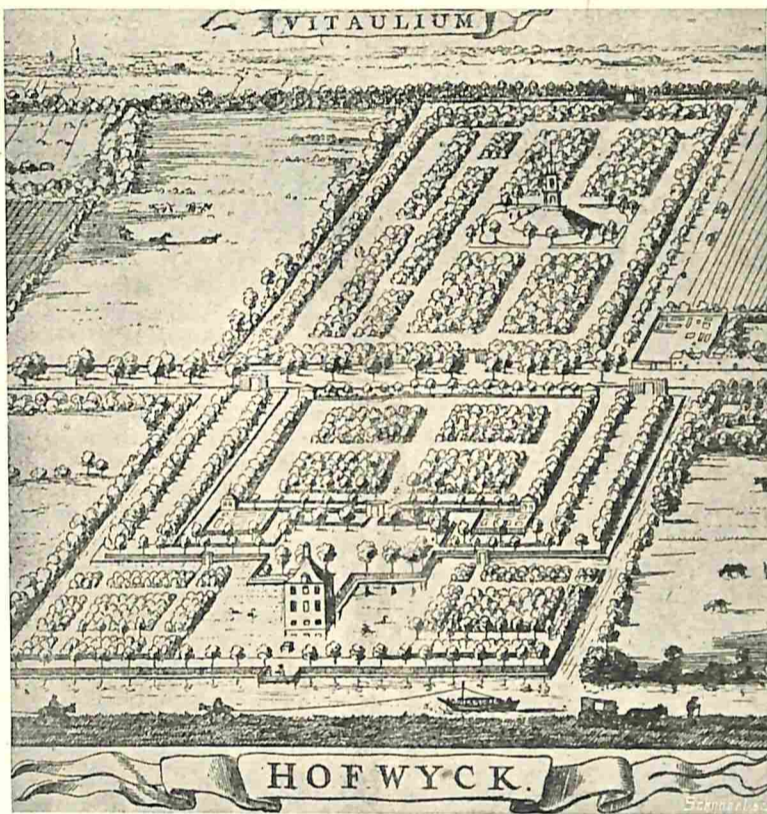
De Val-brugh is gevelt, de
spil roest in de pan,
En 't is van dusend een ofs'
op en neder kan.

Nu bezit de Restauratie-commissie echter geen behoorlijke teekeningen van deze brug, en het herstel van den ingang van het huis, het aanbrengen van de poort en het maken van de brug wacht op nauwkeurige kennis van den vroegeren toestand (in 1639). Er moeten nog teekeningen van den voorgevel zijn die meer licht geven, maar de commissie is er tot dusverre niet

in geslaagd ze te vinden. *Kan een onzer lezers de Commissie misschien helpen?* Wij van onzen kant zullen gaarne den oorspronkelijken toestand van den ingang van „Hofwijck” in beeld brengen.

Moge deze hernieuwde opwekking van belangstelling voor „Hofwijck” er toe bijdragen, dat het buitenhuis van den veelzijdigen Hollander, staatsman, dichter en musicus, later het verblijf van zijn zoon Christiaan, den wereldberoemden natuurkundige, wordt een merkwaardig Huygens-museum, monument tevens van 17de eeuwsche huis- en tuinarchitectuur! A. L.

1) Ketting, keten. 2) Wordt.

DE TUINEN VAN HOFWYCK.
IN HET OVERGEBLEVEN GEDEELTE WORDT DE OORSPRONKELIJKE SYMMETRISCHE AANLEG UIT DEN TIJD VAN CONSTANTIJN HUYGENS WEER ZOOVEEL MOGELIJK HERSTELD.

DE PELSJAGERS.

29)

EEN VERHAAL UIT ATHABASCA
DOOR HULBERT FOOTNER.

HOOFDSTUK XXI.

COLINA'S ONDERNEMING.

NADAT Colina Ambrose verlaten had, zond zij Michel Trudeau met den brief de rivier over. Daarop kleepte zij zich voor het diner. Het was een belangrijke avond, want behalve Inspecteur Egerton, waren er Duncan Seton, de Inspecteur der Factorijen, en zijn vrouw. Seton zou de zaken waarnemen zolang John Gaviller en Gordon Strange voor de rechtzaak afwezig waren.

Nog onder den invloed van haar toorn, kleepte Colina zich

met zorg. Ze zag zich zelf kalm en koninklijk in haar grooten spiegel. Niettemin trad de reactie spoedig in. Aan den invloed van haar edelmoedig hart kon ze zich niet onttrekken, en evenmin kon ze het beeld van Ambrose en zijn onaangeroerd avondmaal uit haar gedachten verdrijven. Op het laatste oogenblik ontzong haar de moed. Ze wist, dat het gesprek uitsluitend de komende rechtzaak zou betreffen. Ze kende de wijze, waarop Inspecteur Egerton Ambrose behandelde. Dat zou ze niet kunnen verdragen. Ze liet zich op de voor jonge dames gebruikelijke wijze verontschuldigen en, haar sieraden afrukkend, wierp ze zich op haar bed, evenals Ambrose gedaan had.

Ze bracht een nog ellendiger nacht door dan hij, want waar hij het noodlot beschuldigde, beschuldigde zij zich zelf. Wat Colina deed, deed ze met haar geheele hart; lafaard was de zachtste van de namen, die ze zich zelf gaf. Meer dan eens stond ze op het punt het huis uit te snellen ten einde Ambrose om vergeving te smeeken door het raam van zijn cel. Na middernacht kreeg ze echter een inval, die haar als een ster den weg wees uit al haar verwickelingen. Daarna genoot ze een korten en rustigen slaap.

Lang voor het licht werd, wakte ze haar meid. Dit was Cora, een domme, kalme half-bloed Cree, als een hond gehecht aan haar meesters en gewoon om haar impulsieve orders te ontvangen als ondoorgroondelijke bevelen van den Hemel. Nadat ze vernomen had, dat zij op een lange landreis zouden vertrekken inplaats van met de barkas, begon ze met de voorbereidselen zonder verwondering en zonder vragen.

Colina schreef een brief aan Ambrose en ook een aan haar vader. De laatste was een meesterstuk, bestemd om vervolging te voorkomen, indien die mogelijk was. Ze wist, dat ze het vertrek met de barkas stroomopwaarts geen dag zouden durven uitstellen.

„Lieve Vader, ik heb bij geruchte iets gehoord omtrent een nieuwe getuige in de zaak. Het is niet voldoende om het Inspecteur Egerton te zeggen en alles uit te stellen, omdat ik niets met zekerheid weet. Ik ga weg om zelf een onderzoek in te stellen. Ik neem Cora en een paar betrouwbare mannen mee; er is dus geen aanleiding om U ongerust te maken. U moet natuurlijk niet op mij wachten. Als ik inlichtingen van enig belang krijg, zal de Heer Seton wel een middel vinden om mij de reis te laten maken. Krijg ik geen inlichtingen, dan ben ik niet zoo'n gewichtige getuige, dat ik niet gemist zou kunnen worden. Ik kan hier zeer goed bij de Setons blijven totdat U terugkomt. Veel liefs van

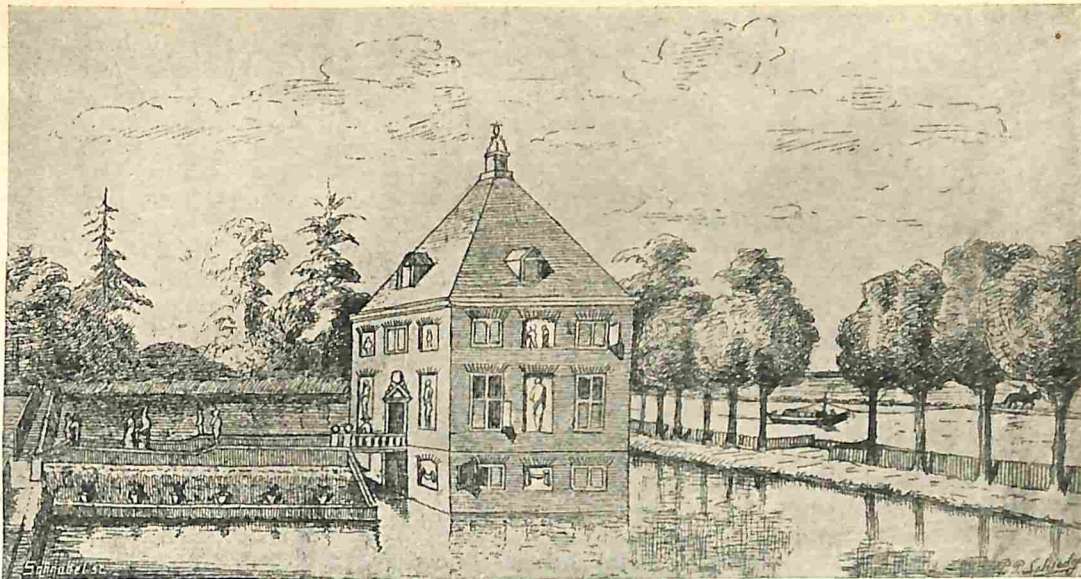
Colina.”

Ze gaf de brieven aan de keukenmeid met nauwkeurige instructies voor de aflevering. Die voor haar vader moest eerst overhandigd worden, als haar afwezigheid ontdekt werd. Van den anderen brief mocht ze niets zeggen.

De twee meisjes zadelden Ginger en het op hem in kwaliteit volgende paard en voor hun bagage namen ze een paard met een pakzadel. Ze roeiden de rivier over en lieten de paarden achter de boot aan zwemmen. Aan den anderen kant angekommen, vertrokken ze onmiddellijk langs het spoor der Kakisa's. Colina vond, dat het verlies van kostbaren tijd zou beteekenen een omweg te maken om de Grampierre's af te halen. Het was van geen belang of Germain vóór of na haar vertrok. Zij twijfelde er niet aan, dat hij dezelfden morgen naar de Kakisa-rivier zou vertrekken. Toen zij eenige mijlen gereden hadden, wees Cora haar op een spoor van vier paarden, dat zich bij het hunne voegde. Ze waren pas voorbij, zei ze.

Ze haalden Germain Grampierre en zijn broer Georges op hun eerste rustplaats in. Groot was hun verbazing, toen ze Colina's plannen hoorden. Germain gebruikte alle mogelijke argumenten om haar te doen terug keeren, doch Colina was hem de baas. Hij kon zijn ontzag voor haar niet verbergen en, eindelijk toegeevende, reden ze samen verder.

Steeds aangespoord door Colina, die niet wist wat achter hen aan zou kunnen komen, zetten zij hun paarden tot den uitersten spoed aan. Doch zij wist, dat ze de beste paarden van Fort Enterprise hadden. Zij bereikten de Kakisa-rivier op den derden dag zonder eenige hinderenis. Zij bevonden, dat de meeste Kakisa's naar het dorp waren teruggekeerd, waar

HOFWIJCK IN DE ZEVENTIENDE EEUW.

Zooals men ziet is de „walbrug" hier reeds door een vaste brug vervangen.

ze hun gewone bezigheden verrichtten onder het oog van de politie, die op het terras rond den shack gekampeerd lag.

Colina wendde zich dadelijk tot de politie. Zij had sergeant Plaskett bij zijn aankomst te Fort Enterprise opgemerkt; een type van een bereden politieman, een knappe jonge man, groot, slank, met breede borst en diepe oogen — een man die vertrouwen inboezemde. Ze wendde zich dan ook vol vertrouwen tot hem. Haar verschijning verwonderde hem, bracht hem in verwarring en hij geraakte onder haar bekoring, juist zooals zij verwacht had. Hij was slechts een man.

Doch toen ze haar boodschap gezegd had, kreeg de politieman de overhand in hem. „'t Spijt me," zeide hij onbehagelijk, „ik heb zeer bepaalde orders van Inspecteur Egerton, geen communicatie tusschen de menschen hier en de andere takken van den stam toe te laten.”

„Waarom niet?" vroeg Colina.

Plaskett haalde de schouders op. „'t Is niet aan mij dat te beoordeelen. Misschien kan ik het raden. Het is niet mogelijk ze allemaal op te sluiten, maar niettemin zijn ze in arrest. Ik moet de oproerigen gescheiden houden van de loyalen.”

„Dat is goed en wel," antwoordde Colina, „maar U kunt me toch een politieman mee de rivier op geven om een onderzoek te doen?"

Hij schudde zijn hoofd spijtig maar beslist. „Inspecteur Egerton beval mij me niet te bemoeien met de menschen verder op de rivier. De komst van de politie zou ze opwinden. Wie weet wat ze zouden doen. Ik kan de verantwoordelijkheid niet op me nemen.”

Colina haalde de schouders op. „Dan moeten de Grampierres en ik alleen gaan," zei ze.

Plaskett werd nog stijver en gevoelde zich nog onbehagelijker. „Germain Grampierre en zijn broer hadden niet het recht van huis te gaan," zei hij. „Volgens hun eigen bekentenis waren ze betrok-

HOFWIJCK IN DEN AANVANG DER TWINTIGSTE EEUW.

HET GEBOUWTJE AAN DE VOORZIJDEN IN DE ACHTTIENDE EEUW OPGETROKKEN, (VERGELIJK DE AFBEELDING HIERBOVEN) WORDT THANS WEDER VERWIJDERD.

ken bij den aanval op den graanmolen van de Compagnie. Hun is gezegd, dat ze nergens last van zouden hebben als ze thuis bleven. Maar als ze trachtten te ontsnappen, zouden ze onmiddellijk gearresteerd worden."

"Ze trachten niet te ontsnappen!" riep Colina uit.

"Dat geloof ik wel," zei Plaskett. "Maar ik moet ze naar huis zenden. Orders zijn orders."

Dit was geen geschikt argument tegenover een opgewonden jonge vrouw. "Erkent U dan niets anders dan orders?" riep ze. "Inspecteur Egerton is op het oogenblik honderden mijlen ver weg. Wacht U op zijn orders alvorens te handelen?"

Plaskett's positie was ver van benijdenswaardig. "Als er iets gebeurt, moet ik zelf beslissen," verklaarde hij stijf. "Die geschiedenis van dat meisje is niet nieuw. De vorige week heb ik alle mannen en de meeste vrouwen verhoord. Ik heb niet de minste aanwijzing voor het bestaan van het meisje gevonden. Bovendien hebben alle mannen op onmiskenbare wijze te kennen gegeven, dat Ambrose Doane niet alleen vrij was, toen hij bij hen was, maar dat hij al hun bewegingen leidde."

"Men heeft hun gezegd, dat ze door dit te verklaren zichzelf konden redden," antwoordde Colina.

"'t Is mogelijk," zei Plaskett, "maar ik kan niet aannemen, dat er onder zoovelen niet één zou wezen, die zich verraadde."

Een half uur lang redetwisten zij voort zonder iets te bereiken. Plaskett gebruikte al zijn argumenten om haar te overreden naar Enterprise terug te keeren. Ziende, dat zij niets gedaan kreeg, hield Colina zich ten slotte alsof ze zich onderwierp. Zij verkreeg zijn toestemming zich onder de Indianen te begeven, in de hoop iets te hooren, wat men de politie niet durfde zeggen.

Vergezeld door Cora ging ze van tepee naar tepee. De Kakisa's betoonden zich vereerd door haar minzaamheid, doch bleven onmededeelzaam. Zij was Gaviller's dochter. De eereplaats bij het vuur werd haar ingeruimd, thee haastig opgewarmd en twijfelachtige Indianen-lekkernijen te voorschijn gehaald. Maar ze vernam niets. Als ze den naam Ambrose Doane of Nesis noemde, verscheen er een sluwe trek op hun gezicht en werden ze vreemd stil.

Zij was op het punt deze wijze van onderzoek op te geven, toen zij op eenigen afstand van de naaste tepee een meisje zag, dat bezig was een op een raam gespannen huid te bereiden. Er waren geen andere Indianen in de nabijheid. Colina besloot een laatste poging te doen.

Het was een dik meisje met vriendelijke gelaatsuitdrukking. Ze liet geen vrees blijken bij Colina's nadering, doch oprechte blijdschap. Ze heette Marya, zeide ze. Een ingeving volgend, zond Colina Cora naar de Grampierre's terug en ging ze naast Marya zitten, besloten om zoo noodig ten koste van veel tijd met haar op goeden voet te komen.

Dit was niet moeilijk. Het dikke, koperkleurige meisje was meer dan gelukkig nu ze gelegenheid had iets zoo wonderlijks als een blank meisje van nabij te bekijken. Geen enkel deel van Colina's persoon of kleeding ontsnapte aan haar spiedende blikken. Marya streelde haar onder een eigenaardig zacht gekreun. De kieskeurige Colina verdroeg het glimlachend. Colina droeg een speld versierd met een topaas en hierop vestigden de oogen van het Indianenmeisje zich telkens weer. Colina nam ze ten slotte af en stak haar op het katoenen kleedje van Marya, waarop deze met opgewonden gebaren uiting gaf aan haar vreugde. Haar hoofd buigend, nam ze Colina's hand en drukte die tegen haar voorhoofd.

Intusschen wisselden zij opmerkingen, welke zich door gebaren lieten overbrengen. Eindelijk waagde Colina het den naam „Nesis" uit te spreken; terzelfder tijd wees zij vragend naar de tepees.

Marya keek verschrikt. Zij aarzelde, maar Colina had nu eenigen invloed op haar. Zij schudde het hoofd. Daarop keek zij omzichtig om zich heen om zich te vergewissen, dat zij niet bespied werden en knikte zij met haar hoofd in de richting van de rivier. Door middel van eenvoudige teekens beduidde zij Colina dat Nesis in een dorp was (gekruiste vingers voor tepees) bij een meer (een vlakke armbeweging en een golvende beweging met de vlakke hand) en dat het bereikt kon worden door een reis met eenmaal slapen onderweg (zij roeide een denkbeeldige kano, hield op, sloot de oogen, liet haar hoofd op den schouder zakken en stak één vinger op.)

Verheugd over het succes, ging Colina voort met vragen. Op dezelfde eenvoudige wijze vernam zij de geschiedenis van Ambrose's gevangenschap en hoe Nesis hem had bevrijd.

"Kom," zei ze, haar hand uitstekend. "We zullen eens zien wat Sergeant Plaskett hiervan zegt!"

Doch toen Marya begreep, dat van haar verwacht werd haar verhaal tegenover iemand van de politie te herhalen, beving haar een ontzettende schrik. Ze gaf Colina in onmiskenbare teekens te verstaan, dat de Indianen haar zouden doden, als zij het geheim verraadde. De moeite, die ze hadden genomen om alles geheim te houden in aanmerking genomen, kon Colina het bestaan van gevaar niet ontkennen. Ten slotte vroeg ze Marya of ze haar naar de plaats wilde brengen waar Nesis was. Ontsteld weigerde Marya.

Colina trok haar handschoenen uit en liet een ring met een glinsterenden opaal zien. Zij beduidde Marya, dat hij de hare was als ze haar hielp. Marya's oogen schitterden van verlangen. Zij weifelde doch ten slotte weigerde zij met een kreun. De vrees was sterker dan de begeerigheid.

Colina overlegde met zich zelf. Zij vroeg Marya of men er heen kon roeien.

Marya schudde het hoofd. Zij beduidde Colina, dat alle kano's vastgebonden waren en door de politie bewaakt werden. Ze gaf te kennen, dat de Kakisa's een eind weegs de rivier op eenige paarden hadden, waarvan de politie niets wist. 's Morgens vroeg slopen ze uit het kamp en reden ze de rivier op, nadat ze een paard gevangen hadden. Klaarblijkelijk bestond er een geregelde verbinding tusschen de twee dorpen. Colina dacht aan de zekerheid, waarmee Plaskett de verbinding meende verbroken te hebben, en glimlachte.

Colina vroeg Marya daarop, of zij haar op het spoor naar het andere dorp wilde brengen in ruil voor den ring. Na haar vrees overwonnen te hebben, stemde Marya toe, onder voorwaarde, dat zij vóór de duisternis zouden vertrekken. Uit haar gebaren maakte Colina op, dat de grootste opaal ter wereld haar niet zou verleiden in het donker de bosschen in te gaan.

Colina overlegde snel wat haar te doen stond. Zij betwijfelde of Germain Grampierre, na de waarschuwing van de politie, nog met haar naar het andere dorp zou gaan. Zij kwam tot het besluit, dat ze hem niet mee zou nemen. Doch hij had zich als haar beschermer opgeworpen en hij zou haar niet licht alleen laten gaan. Het scheen niet gemakkelijk hem en Plaskett beide om den tuin te leiden. Wat ze zou doen, als ze Nesis gevonden had, wist ze nog niet. Het was zaak het meisje te vinden en wat de rest betreft op haar moed en goed geluk te vertrouwen. (*Wordt vervolgd*).

Van poesjes en konijntjes.

Een onzer lezeressen schrijft ons:

Eenige jaren geleden had onze poes gejongd; in 't hooi in een schuur was haar nest met vijf jongen.

Diezelfde dagen kwamen er in dezelfde schuur in een groot open konijnenhok waarin een plank schuin tegen een muur gezet was, om voor 't konijn een nest te maken, tien jonge konijntjes.

Op een morgen zie ik de poes met een beestje in haar bek naar den hooizolder klimmen; door de vlugheid waarmee poes verdween kon ik niet zien of 't een jong poesje of wel een muisje was.

Ongeveer een kwartier later komt ze terug, sluipt naar 't konijnenhok en met een konijntje in haar bek klimt ze weer naar haar nest; nog twee maal komt ze terug en wordt 't zelfde herhaald.

Poes kwam vroeger nooit aan jonge konijnen; ook kuikens waren veilig voor haar.

"k Ga poes melk geven en terwijl zij drinkt klim ik in 't hooi en zie alle jonge poesjes dood onder een schuin pannendak liggen en de jonge konijntjes die nog niet eens zien kunnen, bewegen in 't poezennest; 't zijn er vijf. Onze kat was oud en 't was al vaker gebeurd dat de jongen allen dood gingen.

Elken dag als de kat dronk, ging ik kijken, doch vond na vijf dagen de konijntjes ook dood.

Heeft 't beest wellicht gedacht dat de konijntjes ook katjes waren?

OP WEG NAAR DE KERK.
ZEEUWSCH-VLAAMSCH-BOER EN BOERIN UIT HET LAND VAN AXEL.